

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 24 MAART 1920

No. 221

INHOUD

	Blz.
DE LEVENSVERZEKERING EN DE VERMINDERDE KOOPKRACHT VAN HET GELD door <i>Dr. A. O. Holwerda</i>	241
Kans op Winst bij Uitloting door <i>Prof. Mr. Ant. van Gijn</i>	244
Terug naar den Gouden Standaard door <i>Mr. W. C. Mees R. Azn.</i>	245
Woningzorg van een Staatsbedrijf door <i>Mr. Dr. J. G. Blink</i>	246
Loonarbitrage in het Bakkersbedrijf	248
Zwitserland in 1919	250
De Rijksmiddelen	252
AANTEKENINGEN:	
Kleinhandelsprijzen	253
Het Volkenbondverdrag en de Vrijhandel	253
De Economische Toestand van den Belgischen Congo ..	254
De Gouddekking der Federal Reserve Notes	255
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	255
MAANDCIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	256
Productie der Kolenmijnen	256
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	257
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..	257
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	258
Overzicht der Rijksmiddelen	258
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	258—264
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: *Economisch Instituut.*

Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

22 MAART 1920.

In den toestand van de geldmarkt kwam weinig verandering. De prolongatierente noteerde meestal 4 pCt., een enkelen dag 3½ pCt., terwijl particulier disconto in den regel tot 3½ pCt. te plaatsen was. Ook deze week kon de regeering weder een flinken post van de bij de Nederlandsche Bank geplaatste promessen aflossen, de binnenlandsche wissels verminderden daardoor volgens den weekstaat met bijna 15 miljoen. Bovendien verminderde het woorschot in rekening-courant met 2 miljoen. Door een en ander liep de

bankbiljettenomloop terug met ca. 8 miljoen en verminderden de rekening-courant-saldi van anderen met ruim 4 miljoen.

* * *

Op het schatkistpapier werd heden ingeschreven voor een totaal bedrag van f 167.589.000. Toegewezen werden f 68.680.000 promessen, vervallende 7 Mei a.s., à f 996,50; f 3.317.000 biljetten, vervallende 7 Mei a.s., à f 1000,50, en f 68.510.000 promessen, vervallende 1 October a.s., à f 980,83, gevende een netto rendement van resp. 3⁷/₁₆, 4 en 3½ pCt. De verwachting, dat met het oog op de storting op de staatsleening de rentevoet voor het kort loopende papier zeer laag zou zijn, is dus niet verwezenlijkt.

* * *

De wisselmarkt was over het algemeen stil en de omzetten waren de meeste dagen tamelijk gering. Door de woelingen in Duitschland en de daarmede gepaard gaande slechte communicatie was de handel in Markken zeer beperkt. Hierdoor werd tevens het verkeer met Skandinavië en Zwitserland bemoeilijkt, terwijl de omzetten in Ponden, Dollars en Franken sterk beïnvloed werden door de nog steeds voortdurende staking van de transportarbeiders.

DE LEVENSVERZEKERING EN DE VERMINDERDE KOOPKRACHT VAN HET GELD.

Het is de taak van de verzekering om „risico”, van welken aard ook, van de verzekeerden over te nemen. Hoe minder risico voor rekening van den verzeekerde zelf overblijft, hoe minder „zelfverzekering” derhalve, hoe beter de verzekering haar taak vervult.

Bij de levensverzekering is het over te nemen risico, in de eerste plaats het risico van de sterfte, waarmede soms tevens dat van invaliditeit gepaard gaat, en in de tweede plaats het risico van de rente. Immers de diverse verzekeringen bij overlijden zijn evenzoo vele middelen, waarmede de verzekeringnemer voorzorgen kan treffen, voor het geval vroegtijdig overlijden gemaakte plannen zou kunnen verstoren of het verdere voortbestaan van het gezin zou kunnen bedreigen. Wie te weinig kapitaal bezit om, als de productieve leeftijdsperiode geëindigd is, van de rente daarvan te kunnen bestaan, wie dus genoodzaakt zou zijn van dit kapitaal zelf in te teren, die treft in de diverse vormen van lijfrenteverzekering het middel aan, om het risico van een lang leven op andere schouders over te dragen. Deze voorbeelden mogen duidelijk maken, dat de levensverzekeerbaar in de eerste plaats het sterfte-risico, in welke vorm dan ook, overneemt. Dit is een opmerking, die voor velen niet nieuw zal zijn.

Reeds minder bekend is het, dat de levensverze-

keraar ook rente-*risico* overneemt. Immers de levensverzekeraar garandeert een zekere vaste netto-rente, bij ons te lande thans wel algemeen 4 pCt., die zij jaarlijks bijschrijft bij den inhoud van den collectieven spaarpot der verzekerden, die men de wiskundige reserve noemt. Dit geldt voor den verzekerde bij overlijden zoo goed als voor den lijfrentenier. Wie toch bijvoorbeeld de zooveel gevraagde gemengde verzekering sluit, (dat is een uitkeering bij overlijden, maar op een zeker vooruit bepaald tijdstip wordt ook bij in leven zijn van den verzekerde het bedrag aan hem uitgekeerd) bereikt daarmede, dat de verzekeraar en sterfte- en rente-*risico* op zich neemt. Naast de zuivere *risico*-verzekering is nu toch een, laat ons het noemen, spaarverzekering ontstaan. Van de betaalde premie vloeit een betrekkelijk aanzienlijk deel in de wiskundige reserve, opdat aan het einde van den overeengewonnen verzekeringsduur het uit te keeren bedrag volledig bijeengespaard zal zijn. Deze spaarfunctie had de verzekerde ook zelf kunnen vervullen, daarbij het zuivere sterfte-*risico* toch overdragende. Maar dan had hij ook het volle *risico* van het sparen geloopt, dat wil zeggen, hij kan de resultaten van zijn sparen niet vooruit becijferen, omdat hij geen garantie heeft omtrent de rente, die hij kweeken zal — dat kan en zal op den langen duur dan eens meer, maar dan ook eens minder dan 4 pCt. zijn — en hij heeft geen garantie, dat hem geen kapitaalverliezen zullen bedreigen. Dat *risico* nu neemt de levensverzekeraar over, die zijn bedrijf zoo in kan richten, dat de kans op minder rente en kapitaalverliezen op den langen duur door de kans op meer rente en kapitaalwinsten gecompenseerd wordt.

Beide *risico*'s, sterfte en rente, vertoonen schommelingen. Die zijn echter tot op den huidigen dag nooit zoo groot geweest, dat de bedrijfsveiligheid der levensverzekering daardoor bedreigd zou kunnen worden. De levensverzekering, hetzij het particuliere bedrijf, hetzij het sociale regeerings-instituut, heeft dan ook tot op heden haar taak vervuld, dank zij een uiterst volkomen ontwikkelden technischen opbouw, zonder haperen en zonder dat iemand op eenigerlei wijze een manco kan aantoonen.

Nu echter bemerkt men, dat de levensverzekeraar één *risico* niet op zijn schouders heeft overgenomen van het verzekering zoekend publiek en dat is het *risico* van de veranderde koopkracht van het geld. Speciaal in de Centrale landen, waar men onder zoo uiterst abnormale omstandigheden leeft, voelt men hier thans een gemis. Het betreft hier echter een *risico*, waarvan men eigenlijk nooit heeft kunnen voorzien, dat het zulk een beteekenend *risico* zou kunnen zijn; het publiek heeft er dan ook vroeger nooit aan gedacht om een eisch in dezen zin aan den verzekeraar te stellen. Ook moet men niet vergeten, dat dit *risico* niet alleen de levensverzekering betreft, ieder spaarder ziet de waarde van de bijeengebrachte gelden afnemen.

De aandacht op dit niet overgenomen *risico* is voor het eerst wakker geschud door de actie ten behoeve van de pensioentrekkers, meer speciaal van de pensioentrekkers ten laste van den Staat. Niemand toch voelt scherper de waardevermindering van het geld dan de man, die van een vast onveranderlijk inkomen moet leven. Zoomin als in het buitenland de overheid tegenover den drang naar toeslagen op de pensioenen kan standhouden, zoomin heeft men dit ook hier te lande gekund; door dit toegeven heeft men echter het grondprincipe van de verzekering aangetast, dat niemand meer rechten kan doen gelden dan waarvoor bijdragen betaald zijn.

Nu is de Staat der Nederlanden nooit als eigenlijke verzekeraar van de ambtenaarspensioenen opgetreden. Men heeft nooit de bijdragen voor de pensioenrechten in een fonds doen vloeien om daaruit later de voor die bijdragen als het ware gekochte pensioenen te voldoen. Alle ontvangsten en uitgaven dienaangaande kwamen

in hun geheel ten laste van de begroting van het jaar, waarin deze voorkwamen. Op deze wijze is het niet wel mogelijk om in alle gevallen evenwicht tusschen lasten en baten te houden. Het gemak waarmede de Staat bijslagen op pensioenen toekent en het feit, dat ook niemand zich over dat evenwicht druk maakt, toont aan hoe weinig men voelt, dat de Staat in dit opzicht als verzekeraar optreedt.

Waar men zich wel rekenschap moet geven, dat er tusschen lasten en baten evenwicht moet zijn, is het ten eenenmale onmogelijk op verzekerde pensioenen zoo maar zonder meer bijslagen te verleenen. Werkgevers met eigen, volgens goede technische principes ingerichte, fondsen, zoomin als particuliere levensverzekeringinstellingen, voor wie een goede technische basis een *conditio sine qua non* is, kunnen dan ook daarover denken.

Verhooging van verzekerde pensioenen is alléén mogelijk als daartegenover een aequivalente verhooging van de baten, van de premie, staat. Zoo heeft de Deutsche sociale verzekering bijvoorbeeld gedaan. Tegenover een renteverhoging heeft men onmiddellijk een premieverhoging geplaatst. Dat kan men daar doen, omdat men hier dwang kon uitoefenen. Technisch is het onjuist, immers het tegenwoordige geslacht moet krachtens het principe der Deutsche sociale wetgeving (dat thans ook het onze is) de fondsen bijeen brengen waaruit men de pensioenen betalen zal aan diegenen van dit tegenwoordige geslacht, die daaruit later rente-gerechtigd zullen worden. Voor de nu levende rentetrekkeners moesten al vroeger de noodige fondsen bijeen zijn; thans echter laat men ook het tegenwoordige geslacht betalen voor deze rentetrekkeners.

Het niet meer voldoende zijn van de sociale verzekeringen, daaronder begrepen de pensioenen van de Overheid aan haar werknemers toegezegd, wordt natuurlijk het scherpst gevoeld, omdat deze pensioenen zoo vaak de eenige bronnen van inkomsten zijn. In het particuliere bedrijf komt het relatief veel minder voor, dat de verzekerde alléén op de levensverzekeringpolis als eenige bron van inkomsten of als eenig aanwezig spaarfonds is aangewezen. Toch heeft men hier een analoge verschijnsel. Wie indertijd een studieverzekering sloot voor zijn zoon van 5 mille, komt daar nu niet meer mee uit en zoo is het niet moeilijk talloze voorbeelden te geven, waarin het uit te keeren bedrag niet meer voldoende is voor de doeleinden met het oog waarop men de verzekering oorspronkelijk aanging.

De schadeverzekering vertoont precies hetzelfde. Echter kan men hier veel gemakkelijker de tering naar de nering zetten. Als de waarde van het verzekerde object door een tweemaal zoo groot aantal guldens wordt uitgedrukt, verdubbelt men de verzekering. In het algemeen wordt het budget door de daarvoor geëischte dubbele premie niet ondraaglijk belast.

Het verhoogen van levensverzekeringen is evenzeer mogelijk, maar voldoende verhoging is alleen praktisch dragelijk voor het budget als de verzekering nog jong is. Immers zal nu de gevorderde premie om op hetzelfde tijdstip, als waarop de oude polis uitkeeringen geeft, bijvoorbeeld een verdubbelde uitkeering te krijgen, meer dan het dubbele zijn en bij reeds lange jaren bestaande polissen zelfs veel meer dan het dubbele. Nu is de bloei van het levensverzekeringbedrijf van jongen datum, het aantal jonge polissen is dus belangrijk in verhouding tot het aantal oude polissen. Zeer velen kunnen dan ook nog voldoende bedragen bijsluiten, maar toch niet allen.

Men zoekt dan ook aan verschillende zijden naar nieuwe banen, waarbij men zich ernstig afvraagt: kan het verzekeringsbedrijf ook op een of andere wijze het *risico* overnemen van de verminderende waarde van het geld? De bekende Deensche statisticus en verzekerings-technicus, Prof. Westergaard, wijst bij de beantwoording van die vraag op een zeer oude Deensche ouden-

dagsverzorging. De oude leeraren der Deensche volkskerk ontvangen reeds van oudsher een deel van de inkomsten van hun opvolgers in het ambt, welk deel zich richt naar de *graanprijzen*. Een in 1887 als intermediair opgerichte pensioenfonds heeft aan deze toestanden niets wezenlijks veranderd.

Kan dit principe algemeen doorgevoerd worden? Daartoe zou noodig zijn, dat de waarde van de bezittingen van zulk een pensioenfonds parallel met de bedragen der uitkeeringen veranderde, terwijl tevens de bijdragen van de nog premie-plichtige verzekerden in dezelfde mate varieerden. Zonder absolute hervorming van het geheele credietwezen is het niet denkbaar, dat men dit principe op eenigszins uitgebreide schaal doorvoert. In dat geval toch zouden ten eerste alle loonen volgens die graanprijzen of nog beter volgens een te construeeren algemeene economisch indexcijfer moeten variëren, anders toch zou men op moeilijkheden stuiten om de varieerende premies van de verzekerden binnen te krijgen.

Secundo zouden de waarden der beleggingen volgens diezelfde schaal moeten veranderen. Wie zijn geld in vaste goederen belegde, ziet inderdaad zoo iets. Westergaard, en met hem anderen, onderstellen zelfs de mogelijkheid, dat voor hypotheekten zoo iets te bereiken zou zijn. Zij denken zich dus, dat men in den vervolge niet meer een hypotheek voor een vast en onveranderlijk bedrag verleent, maar voor een veranderlijk bedrag van, zeg 75 pCt. van de werkelijke waarde op elk oogenblik. Het kapitaalbedrag dier hypotheek en dus ook het totale-bedrag der hypotheek-rente, ware dan elk jaar of wil men, elke 3 of 5 jaar, opnieuw vast te stellen. Maar niet alleen hypotheekten, alle beleggingen moesten aan waarde-verandering, en parallel daarmee aan verandering in rente-opbrengst, onderhevig zijn. Zou het systeem volkomen sluiten, dan moesten bovendien al die waarde-veranderingen volkomen evenwijdig loopen met de verandering van een en hetzelfde index-cijfer.

Men moet zich afvragen of zij die zulk een belegging met variabele kapitaalwaarde voorstaan, zich wel rekenschap hebben gegeven van de beteekenis van zulk een index-cijfer bij de maatschappelijke orde, zooals zij die zich denken. Zulk een index-cijfer heeft namelijk *geen* beteekenis meer. Stijgt dit bijvoorbeeld 10 pCt. dan stijgen ieders inkomsten en uitgaven ook 10 pCt. Hun systeem komt dus op hetzelfde neer, alsof men alle prijzen voor goed fixeerte. Is dit denkbaar in de samenleving zonder alle productie en alle verbruik van boven af te regelen? Noch voor den man, die van de opbrengst van zijn bezit wil leven, noch voor den verzekeraar is deze consequentie erg aantrekkelijk!

Eenigermate practischer is dan nog het denkbeeld van den uitnemenden theoretisch-statistiker Hofrat Blaschke te Weenen, die aanbeveelt: sluit naast de gewone levenszekering een aanvullende verzekering tegen waarde-vermindering van het geld. Bestond er alleen een seculaire waarde-vermindering, die met de onvermijdelijke up and down's toch een zekere gemiddelde continuïteit vertoonde van, zeg bijvoorbeeld 1 pCt. per jaar, dan was het probleem verzekerings-techniek gemakkelijk oplosbaar. Men zou dan toch eenvoudig kapitalen verzekeren, die elk jaar met 1 pCt. klimmen, en ook renten, die elk jaar 1 pCt. grooter zijn dan het voorafgaande.

Maar naast de seculaire veranderingen zijn er de zeer scherpe dalingen, die door verhoogingen gevolgd worden. Blaschke noemt als voorbeeld Engeland, waar een prijsstijging van 1785 tot 1809 van 90 pCt. gevolgd wordt door een daling van meer dan 100 pCt. van 1809 tot 1850. Om de gevolgen van dergelijke dalingen het hoofd te bieden stelt Blaschke voor om een extra-premie, die van de verzekerden te vragen is, in een afzonderlijk waarde-verminderingfonds te doen vloeien. Die extra-premie echter is een soort omslag, die stijgt naarmate de waarde-vermindering van het

geld grootere afmetingen aanneemt. Blaschke toont met cijfer-voorbeelden aan, dat waarde-verminderingen van het geld van 4 pCt. per jaar op die wijze nog zeer wel te dekken zijn, zonder het budget van den verzekerde ondragelijk te belasten. Voor bijzonderheden dezer aanvullings-verzekering zij naar de „Oesterreichische Revue" van 16 Februari j.l. verwezen.

Het is niet onbegrijpelijk, dat vooral de levensverzekeraars der Centrale landen zoeken naar dergelijke middelen. Niet alleen toch, dat de verzekerden niet meer uitkomen met de uit te keeren bedragen, ook de verzekeringsinstellingen hebben in vele gevallen moeite om met de ontvangen premien uit te komen, door het enorme stijgen aller onkosten. Nu heeft men zich in Duitsch-Oostenrijk uit den brand geholpen door een wettelijk voorschrift, waarbij de levensverzekeraars hun premie mogen verhoogen, waaromtrent Dr. Winter in het nummer van 28 Jan. berichtte. Zulk een maatregel is begrijpelijk in een land als Oostenrijk, waar de waardedaling van den Kroon zulke catastrophale afmetingen aannam. Het vertrouwen van het publiek in de verzekeraars, een factor, die voor een goede werking zoo zeer noodig is, wordt door zulk een maatregel echter niet bevorderd. Het is dus met recht een noodmaatregel, waartoe men eerst in allerlaatste instantie over zal gaan. De veelzijdigheid van de verzekeringsbedrijven, niet het minst van het levensverzekeringsbedrijf, geeft dit een zeer groot aanpassingsvermogen, zoodat de werkelijk gezonde en voorzichtig geleide Nederlandsche bedrijven naar mijn meening gelukkig nog lang niet aan de grens van dit aanpassingsvermogen zijn gekomen.

Dat neemt echter niet weg, dat ook de meest voorzichtig geleide bedrijven door het toenemen van de onkosten, die op de administratie hunner bestaande portefeuille drukken, uit dien hoofde een deel van hun welvaart inboeten, echter alleen dan voor zoover daar geen tegenwichten tegenover staan. Een tweetal van die tegenwichten springen daarbij ineens in het oog, de zeer beteekenende toename van de portefeuille in de laatste jaren en de hoogere rente van de beleggingen gekweekt. Beide zijn wel geen absolute winstbronnen, immers tegenover de grootere portefeuille staan meerdere administratiekosten, slechts nemen deze laatste gemeenlijk in mindere mate toe; tegenover de meerdere rente staat ontegenzeggelijk een grooter risico aan de beleggingen verbonden, maar winstbronnen blijven dit desalniettemin.

Het is echter begrijpelijk, dat de levensverzekeraars toch naar nog andere compensaties omzien en waar het mogelijk is naar kostenbeperking streven. Zoo hoopt men bijvoorbeeld, dat de nu waar te nemen concentratie-beweging ook op den duur kostenbesparing mede zal brengen.

Acht men ten slotte alle andere middelen uitgeput, dan rest het bedrijf nog altijd als compensatie tegenover de stijgende onkosten van de nieuwe portefeuille: de premieverhoging voor de nieuwe posten. Dit ook is echter een wapen, waarnaar de verzekeraar niet gaarne al te spoedig grijpt, want het is een tweesnijdend wapen. Wanneer het toch zou blijken, dat de verzekering duurder aan het verzekeringzoekende publiek werd aangeboden dan strikt noodig is voor een doeltreffende veilige exploitatie, dan zou dit zeker de toenemende populariteit van het bedrijf ernstig schaden.

Eerst nu is het levensverzekeringbedrijf op een punt aangeland, waar men begint premieverhoogingen niet alleen te overwegen, maar klaarblijkelijk ook in te voeren. Er is het bedrijf er wel een verwijt van gemaakt, dat men daar zoo lang mede heeft gewacht, mijns inziens echter onverdiend. Veel grooter verwijt zou het bedrijf hebben getroffen als men premieverhoogingen had doorgevoerd, die niet in alle deelen gemotiveerd waren, omdat men dan de belangen van

het verzekeringzoekend publiek had opgeofferd aan andere belangen.

Men dient toch niet te vergeten, dat bijvoorbeeld de provisie-verdienende tussenpersonen, in hogere premien licht een steun zouden vinden bij hun constanten drang naar hogere provisiën. Dit is een gevaar voor het verzekeringzoekend publiek, waartegenover de bona-fide verzekeraar zich zeker zooveel mogelijk zal wenschen te verweren. De toestanden in de volksverzekering bewijzen, dat dit gevaar lang niet denkbeeldig is!

Dat de levensverzekeraars eerst nu tot premieverhoging overgaan en dan nog slechts klaarblijkelijk schoorvoetend, wekt de verwachting, dat de verhoogingen niet overdreven zullen blijken te zijn en zich ook niet verder uit zullen strekken, dan strikt noodig is. Het is mijns inziens een bewijs, dat de levensverzekering hier te lande de sociale zijde van haar taak juist inziert, omdat zij niet klakkeloos van de mentaliteit van het publiek gebruik maakt, dat in de afgelopen jaren tegenover premieverhogingen ook van beteekenende afmeting critieklooper gestaan had dan ooit op eenig ander tijdstip.

Dr. A. O. HOLWERDA.

KANS OP WINST BIJ UITLOTING.

Toen een kleine anderhalf jaar geleden in dit tijdschrift een discussie was over de vraag, of onze staatschuld bijzonder laag was genoteerd in vergelijking met andere solide binnenlandsche fondsen, kwam aan den dag, hoe — ik zoude bijna zeggen — slordig de rentabiliteitsrekening van effecten pleegt te geschieden door het publiek, doch ook door de raadgevers en voorlichters van het publiek, de commissonnairs in effecten, ja hoe men in de kringen dezer laatste zelfs de methoden van omzetting van een uitlotingskans in een rentabiliteitscijfer maar gebrekkig kende.

Wanneer eens iemand een leening uitgaf en in den prospectus zeide, de rente is zowat 5,5 à 6 pCt. of wel de koers van uitgifte is zowat 90 à 100 pCt., dan zoude zulk een prospectus door geen commissonnair aan zijn clientèle worden doorgezonden. Men zoude terecht vragen om nauwkeurige gegevens, wijl anders de menschen niet willen inschrijven. Maar ligt een dergelijke vaagheid verscholen in de aflossingsregeling, dan schijnt zulks niemand te hinderen.

Dezer dagen ontving ik van verschillende bankinstellingen het prospectus van de Fransche leening. Koers van uitgifte (100 pCt.) en bedrag van de coupon (5 frs.) staan vast en voorts, dat men per 100 frs. kapitaal, die men geeft in elk geval 150 frs. terugkrijgt binnen 60 jaar.¹⁾ Het schijnt noch den steller van het prospectus noch degenen, die hunne bemiddeling aanboden bij de inschrijving getroffen te hebben (en vermoedelijk ook andere commissonnairs niet, anders zouden zij den steller van het prospectus allicht tot minder vaagheid hebben aangespoord), dat in het midden wordt gelaten of de rentabiliteit 5,57 pCt. dan wel ruim 6 pCt. bedraagt, een verschil van bijna een half procent, hetwelk toch niet zoo heel onbeduidend is.

Zal er elk jaar een zestigste deel van de stukken worden uitgeloot, of wel zal er gedurende 60 jaar een vast bedrag voor rente en aflossing van de leening beschikbaar worden gesteld, zoodat er in den beginne maar heel weinig uitlotingswinst wordt gemaakt en in latere jaren veel meer?

In het eerste geval is de rente, welke men bij gemiddeld uitlotingsgeluk maakt ruim 6 pCt., in het tweede geval ongeveer 5,57 pCt.

Hoeveel rente de leening aan den Franschen Staat zou kosten, schijnt den Franschen afgevaardigden ook niet veel te hebben kunnen schelen. Althans in de wet is geen systeem van aflossing vastgelegd. Wel is bij decreet van den President aan den Minister van

¹⁾ Ook wordt vermeld op welke twee data jaarlijks de uitloting plaats heeft.

Financiën opgedragen een tableau d'amortissement te maken. Wellicht is dit ook bij de toelichting van het wetsontwerp gevoegd geweest en is de minister dan fatsoenshalve gebonden om zich daaraan te houden. Maar waarschijnlijk is dat niet het geval geweest. Het is mij niet bekend of het uitlotingsplan reeds in het Journal officiel heeft gestaan. Zeker is het, dat het de Hollandsche beleggers niet wordt meegedeeld. Waarom ook? Binnen 60 jaar een winstje van 50 pCt., dat is voldoende om de groote menigte gunstig te stemmen. Dat het een reusachtig verschil is of men op dat winstje al binnen korten tijd een behoorlijke kans heeft, dan wel de grootste kans is, dat men er een 50 jaar op wachten moet, bedenkt de gemiddelde belegger toch niet. Het waarschijnlijkste is wel, dat het tableau d'amortissement zóó is ingericht, dat de leening aan den Staat 5,57 pCt. kost en dus aan de beleggers ook gemiddeld 5,57 pCt. geeft.

Wanneer een badmeester mij een warm bad aanbiedt met de mededeeling, dat het water 36 graden is, doch niet daarbij kan zeggen, of de Celsius- dan wel de Reaumur-thermometer is gebruikt, dan vind ik, dat de man zijn vak maar matig kent en waag er mij niet aan mij te branden. Zoo teekent ook een verstandig mensch niet in op een leening met zulke vage gegevens, als hij zich niet branden wil. Als inderdaad binnenkort blijkt, dat de uitlotingen voorloopig zeer beperkt zijn en dus het effect jarenlang vrijwel een gewoon 5 pCt. effect is, dan zal de koers niet nalaten te dalen. Men moge dan al geen nauwkeurige berekeningen kunnen maken omtrent de waarde, het publiek heeft toch op den duur wel gevoel er voor, welk effect een mooie kans op uitlotingswinst blijkt te geven en welk niet. Het is wonderlijk, dat waar er altijd zooveel elementen van onzekerheid zijn voor de waarde van obligatiën — ik zoude bijna zeggen zooveel imponderabilia de waarde beheerschen — er bij hen, die in deze zaken handel drijven, zulk een minachting bestaat voor elementen van de waarde, welke met een annuïteitentafel en een beetje nadenken te berekenen zijn, als men ten minste daaromtrent even behoorlijke gegevens ontvangt als omtrent koers van uitgifte en bedrag der coupons. In casu zal de 50 pCt. premie bij aflossing wel invloed hebben op de inschrijvingen, maar vermoedelijk een veel te gunstigen.

De verwaarloozing van de kans op uitlotingswinst, als die gering schijnt, de te groote betekenis daaraan toegekend als die groot lijkt, schijnt mij op den duur niet gunstig voor de obligatiemarkt. Sommigen rede-neeren wellicht: „maak het publiek niet te wijs”, maar dat is toch op elk gebied in de practijk niet de juiste methode gebleken om den handel in een artikel te bevorderen. Hoe meer zekerheid het publiek krijgen kan omtrent de werkelijke waarde van obligatiën die het koopt, hoe beter het ingelicht wordt bij beleggingen, hoe meer de lust om het werkelijk goede te kopen zal toenemen en zelfs de lust om iets over te sparen en goed te beleggen.

Moge ons verbeterd handelsonderwijs er toe leiden, dat de effectenhandelaar ten minste evenveel echte warenkennis kunne hebben als iedere behoorlijke goederenhandelaar en niet tengevolge van onwetendheid omtrent hetgeen werkelijk voor den vakman te weten is, somtijds genoopt worde aan zijn klanten, die nu eenmaal voorlichting willen hebben, bijzonderheden te vertellen, waaromtrent hij evenmin iets betrouwbaars weten kan als de klanten zelf.

ANT. VAN GIJN.

Hieronder volgt de (verkorte) rentabiliteitsberekening der Fransche leening in de beide veronderstelde gevallen.

A. Geval van aflossing van 1/60ste deel der leening elk jaar.

Stel, iemand neemt 60 obligatiën van frs. 100; hij heeft dan een gemiddelde uitlotingskans van één stuk per jaar. Hij ontvangt in dat geval 60 jaar lang elk jaar frs. 150 als aflossing. De contante waarde daar-

van bedraagt bij een rentevoet van 6 pCt., 150 frs. maal 16,16 geeft frs. 2424.

Voorts ontvangt hij aan rente een aflopend bedrag van frs. 300 in het eerste jaar tot frs. 5 in het 60ste. Dit staat gelijk met het ontvangen van frs. 5 60 jaar lang, plus frs. 5 59 jaar lang, plus frs. 5 58 jaar lang enz. tot frs. 5 een jaar lang. De contante waarde daarvan is frs. 5 maal (16,161 + 16,131 + 16,098 + enz. enz. + 0,943) is frs. 5 maal 730 geeft frs. 3650.

De totale contante waarde is dus bij een rentevoet van 6 pCt. frs. 6074, d.i. iets meer dan de inleg van frs. 6000. *De rentevoet is dus iets boven 6 pCt.*

B. Geval dat er voor rente en aflossing een vaste jaarlijksche annuïteit wordt uitgetrokken. Hoe groot zal die annuïteit dan zijn? De gewone annuïteit van een leening, welke in 60 jaar à pari wordt afgelost, kan geen dienst doen wijl er met 150 pCt. wordt afgelost.

De jaarlijksche annuïteit van een 5 pCt. leening van 1 miljoen met aflossing van de stukken met 150 pCt. is gelijk aan de annuïteit van een 3,333 pCt. leening van 1,5 miljoen, welke à pari wordt afgelost.

De 60-jarige annuïteit van zulk een 3,333 pCt. leening is 3,87 pCt., dus van 1,5 miljoen: 58.100. De annuïteit, welke de Fransche Staat zal hebben uit te trekken, zal dus zijn 58.100 per miljoen.

Nu rijst de vraag tegen welke rente zoude de Staat leenen als hij à pari aflost en een gelijke annuïteit van 58.100 uittrekken moest. En het antwoord luidt: tegen een rente van 5,57 à 5,58 pCt. *In dit geval is dus de rentevoet, welke betaald en gemiddeld genoten wordt, 5,57 pCt. ongeveer.*

Hierbij is een annuïteitentafel gebruikt, waarbij interpoleeren noodig is, waardoor de nauwkeurigheid iets verliest. Met logaritmen is een zeer nauwkeurige berekening te maken.

TERUG NAAR DEN GOUDEN STANDAARD.

Bij de wet van 27 November 1919, Stbl. 786 tot wijziging van de Muntwet 1901 en van de Indische Muntwet 1912, is het zilveragehalte van onzen gulden teruggebracht van 0.945 tot 0.720. Aanleiding was de groote prijsstijging van het zilver; welke voor opsmelting van ons zilvergeld, bij handhaving van het tegenwoordige gehalte, deed vreezen.

Mr. F. A. Jas vestigt in de „Economist” van 15 Februari de aandacht op het merkwaardige feit, dat deze wet, die het gehalte van onzen gulden, dat zich eeuwenlang vrijwel heeft weten te handhaven, zoo meedoogenloos aantast, nagenoeg zonder debat en zonder hoofdelijke stemming beide Kamers der Staten-Generaal is gepasseerd.

Theoretisch is tegen den maatregel echter niet veel aan te voeren, sinds onze gulden tot een teekenmunt, tot een, zij het dan ook metalen, fiduciair betaalmiddel, is verlaagd.

Wel vraagt men zich af of bij eventueel latere prijsdaling van het zilver de verleiding tot namaak van volwaardige guldens en rijksdaalders niet heel groot zal worden, nu het gehalte zoo belangrijk is verminderd. Reeds bij een gehalte van 0.945 werd clandestiene aanmaak van volwaardige munten soms vastgesteld.

Of verder de uitvoering der wet niet op groote moeilijkheden zal stuiten, is zeer twijfelachtig. Hoe toch zal het mogelijk zijn het bestaande zilvergeld in te trekken, wanneer op het oogeblik, dat men daartoe wil overgaan, de intrinsieke waarde der munt werkelijk de nominale mocht overtreffen? Ten onzent is dat thans nog niet het geval, maar in het buitenland is de waarde van het zilver reeds belangrijk hooger gestegen.

Weliswaar is de uitvoer van zilver verboden en verbiedt de wet van 12 Januari 1918, Stbl. 14 het oppotten en opsmelten van zilvergeld (het laatste is zelfs strafbaar met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar, terwijl het zilver kan worden verbeurd ver-

klaard), maar voor opsmelten zijn geen bijzondere werktuigen en is weinig kunde noodig, zoodat men met belangstelling mag afwachten, hoe de regeering de hand op het aanwezige zilver zal weten te leggen, indien eerlang ook de binnenlandsche zilverprijs opsmelten voordeelig zal doen zijn. Jammer, dat het altijd moeilijk zal zijn te beoordeelen, in hoeverre het aan de overheid gelukt is haar doel te bereiken, daar de hoeveelheid zilvergeld, thans hier te lande aanwezig, in de verste verte niet bekend is.

Bij verdere stijging van den zilverprijs is echter zeker het spoorloos verdwijnen van veel van ons zware zilver te verwachten. Het door de Regeering ter bescherming onzer circulatie gekozen middel zal in dat geval ondeugdelijk blijken en het verdwijnen van het zilver uit het verkeer eerder verhaasten dan voorkomen, tenzij de Regeering aan de houders van het oude zilver eene premie ten bedrage van de meerwaarde mocht toekennen, hetgeen wel niet in hare bedoeling zal liggen.

Is er niet een beter middel om den door de prijsstijging van het zilver ontstane wantoestand te verhelpen? Zou het niet bestaan in een, ook uit anderen hoofde reeds gewenschten spoedigen terugkeer tot den gouden standaard?

Sinds de wet van 31 Juli 1914, Stbl. 333 den uitvoer van gouden munt en goud-materiaal verbood, is alle verband tusschen ons betaalmiddel en het goud verbroken. Sinds die wet hebben wij geen muntstandaard meer.

Dit heeft gemaakt, dat het goud een belangrijk agio is gaan doen. Wel is dit niet meer zoo groot als toen in de bekende advertenties voor gouden tientjes buitensporige prijzen werden geboden, maar het agio bestaat nog steeds.

In goud uitgedrukt, zouden de prijzen dus lager zijn dan hun tegenwoordig peil. Ook de prijs van het zilver. Het is niet onwaarschijnlijk, dat van voordeel, verbonden aan opsmelting of uitvoer van onze zilveren munt bij herstel van den gouden standaard geen sprake meer zou zijn. In ieder geval zal het eventuele voordeel verminderen en hoe geringer het is, hoe meer kans, dat onze goede zilveren munten voor de circulatie behouden blijven. Bij de bestaande verbodsbepalingen van opsmelting en uitvoer zal het daaraan verbonden voordeel allicht grooter moeten zijn dan zonder die bepalingen.

Terugkeer tot den gouden standaard zal dus ook in deze aan ons muntwezen ten goede komen.

Maar zijn er soms bezwaren, welke het nemen van dien maatregel beletten?

Beschouwen wij vooreerst den invloed, dien terugkeer tot den gouden standaard op het prijsniveau zal hebben. Zeker zal deze gaan in de richting van prijsverlaging. Maar daarvoor schrikke men niet terug. Daarover moet men zich juist verheugen.

Die prijsdaling zal van uit het buitenland beginnen en, wel door invoer uit Amerika, het eenige land, waarvan de wisselkoers direct door het voor uitvoer beschikbaar stellen van goud zal worden beïnvloed. De abnormaal hooge wisselkoers op Amerika (abnormaal althans, wanneer men dien met een vóór-oorlogsch oog beziet) zal verdwijnen en daarmee zal de mogelijkheid van invoer vandaar tegen lagere prijzen worden geopend.

Zeker zullen de Nederlandsche handel en industrie, vol als zij zitten met voorraden, tegen hoogen prijs verkregen, die concurrentie niet gaarne zien. Het industrieel en handelsbelang zijn zeker van groote, van zeer groote beteekenis, maar het belang van de consumenten (dat zijn alle Nederlanders, met inbegrip van industrieelen en handeldrijvenden en wie verder van handel en industrie leven) weegt thans nog zwaarder. Het belang van de consumenten eischt dringend prijsdaling.

Maar zelfs voor de industrie heeft daling der wisselkoersen niet alleen nadeelen, maar ook voordeelen,

in zoverre de nijverheid n.l. hare grondstoffen uit het buitenland betreft.

Men vergete ook niet, dat onze handel en industrie in de laatste jaren steeds hebben geprofiteerd van de voortdurende prijsstijging, sommige industrieën hebben zelfs uitsluitend dank zij die prijsstijging bestaan. Dat geeft haar geen recht op die bron van winst ook voor de toekomst. Een voortdurende prijsstijging als wij de laatste jaren hebben gezien en waarvan het einde misschien nog niet is bereikt, is geen normale, geen gezonde bron van winst. Wat zij oplevert moet als een extra-voordeel worden beschouwd, waar nijverheid en handel echter nimmer op mogen steunen. Hebben zij het toch gedaan, zij zullen er de gevolgen van moeten dragen. Het hooge prijsniveau langer dan noodig is, te handhaven om die gevolgen tijdelijk af te wenden, is onrecht plegen aan de consumenten. Deze hebben ook hunne rechten. Te veel wordt dit soms vergeten. Alleen buitenlandsche concurrentie zal waarschijnlijk in staat zijn aan deze rechten gelding te verschaffen.

Men aanvaarde dus zonder schroom de prijsdaling, welke het gevolg zal zijn van herstel van den gouden standaard. De groote meerderheid der bevolking zal die daling met een gevoel van opluchting begroeten. Zonder twijfel zullen offers vallen, maar die eischt ieder wending der conjunctuur. Op den duur zullen deze toch niet zijn te reddend.

Wellicht bestaat ook de vrees, dat bij terugkeer tot den gouden standaard al het goud naar het buitenland zal afvloeien. Ongetwijfeld tasten wij omtrent de hoeveelheid, die over de grenzen zal gaan, geheel in het duister. Maar blijkt er een groote drang naar gouduitvoer te bestaan, dan staat meteen vast, hoe noodzakelijk die uitvoer is.

Het voordeel van het hebben van een muntstandaard, is dat de waarde van het geld, ook binnenslands, automatisch in overeenstemming is en blijft met de waarde van dien standaard. Is het geld binnenslands ten opzichte van zijn standaard gedeprimeerd, dan zal, bij het aanwezig zijn van een in verband met het als meest gewenscht aangenomen dekkingspercentage normalen voorraad, iedere afvloeiing inkrimping van de binnenlandsche circulatie medebrengen en wel tengevolge van maatregelen strekkende tot herstel van dat meest gewenschte percentage. Daardoor zal de depreciatie verdwijnen. Uitvoer van goud is slechts half werk, indien daarmede inkrimping der circulatie niet hand in hand gaat. Zoolang niet zeer veel goud zal zijn afgevloeid, hebben wij ten onzent echter niet den waarborg, dat zulks het geval zal zijn. Evenmin, indien niet weder naar een bepaald dekkingspercentage als het meest gewenschte wordt gestreefd. Zoolang toch zal zich de circulatie van de afvloeiing van goud niets aantrekken. In verband hiermede schijnt het ook gewenscht, dat het verplichte dekkingspercentage weder van 20 op 40 pCt. worde gebracht. Bij een gedeprimeerd betaalmiddel kan alleen beperking der circulatie de depreciatie wegnemen.

Blijft deze beperking achterwege, dan zal gouduitvoer alléén het zilver niet in den omloop houden.

Tot beperking onzer circulatie, teneinde ons betaalmiddel weder op goudwaarde te brengen, is discontoverhooging het aangewezen middel. Desnoods ook weigere de Nederlandsche Bank verdere credieten aan den Staat. De in den laatsten tijd zoo ruim vloeiende staatsontvangsten zullen het dezen minder bezwaarlijk maken den steun van de Nederlandsche Bank te moeten derven. Bijzondere faciliteiten bij beleening van staatsschuld behooren voortaan achterwege te blijven, daar zij terugkeer tot een betaalmiddel met goudwaarde tegenwerken.

Vreest men, dat de afvloeiing van goud zoo snel zal gaan, dat de inkrimping van de binnenlandsche circulatie, welke zeker niet met ruwe hand zal moeten worden ondernomen, daarmede geen gelijken tred zal kunnen houden, dan trekke men niet dadelijk het ge-

heele verbod tot uitvoer van goud in, maar geve voorloopig zonder beperkingen uitvoerconsenten voor dit metaal. Zoo noodig kan dan ieder oogenblik de uitvoer worden beperkt of gestaakt. Men houdt op die wijze de hand aan de kraan, maar men zette die van den aanvang af wijd open.

De kans, dat zij weder behoeft te worden dichtgedraaid, zou zeer kunnen worden verminderd, indien het mogelijk bleek met andere, ruim in hun goud zittende, landen overeen te komen een gelijke goudpolitiek te volgen. Dat het onmogelijk zou zijn hen daartoe te bewegen, is niet zonder meer aan te nemen, daar ook voor die landen terugkeer tot een behoorlijk muntwezen een der eerste eischen voor economisch herstel is. Dat een muntwezen zonder standaard, vooral in tijden als wij thans beleven, geen ideaal is, behoeft ik thans zeker niet nader uiteen te zetten. Hoe eerder die toestand wordt verlaten, hoe beter. Het land, dat het eerst weder zijn muntwezen in orde heeft, zal daar zeker wel bij varen.

Thans ligt het goud eenvoudig als eene reserve voor nog moeilijker tijden bij de Nederlandsche Bank. Voor het heden heeft Nederland daaraan *niets*. Als dekking der bankbiljetten heeft het geen bijzondere betekenis meer, sinds de gouden standaard is verlaten. Het tot het uiterste vasthouden van het goud, dat men in alle landen waarneemt, is eene goudaanbidding, welke zij, die van onttroning van dit metaal na den oorlog hebben gedroomd, zeker niet hebben verwacht.

De betekenis van het goud als reserve voor moeilijke tijden onderschat ik allerminst, maar ik meen, dat wij aan deze beter het hoofd zullen bieden door ons muntwezen weder behoorlijk in orde te hebben, dan door het bezit van goudschatten. Dergelijke schatten blijven trouwens beter afgescheiden van de dekking der circulatie. Maken zij daarvan deel uit, dan geven zij licht aanleiding tot inflatie.

Om ten slotte op de kwestie van het zilver terug te komen, zij er nog de aandacht op gevestigd, dat de verdwijning op clandestiene wijze van ons zware zilver een kwaad is, dat niet te licht moet worden geteld. Is het zilver eenmaal verdwenen, dan is nieuw zilvergeld alleen weder te verkrijgen door aankoop van zilver op de vrije zilvermarkt. Welke offers zal dit van onze schatkist eischen?

Mr. W. C. MEES R.AZN.

Rotterdam, 26 Februari 1920.

WONINGZORG VAN EEN STAATSBEDRIJF.

Uit het oogpunt van woningzorg is de op 5 Maart j.l. door de Eerste Kamer aangenomen supplettoire begrooting voor het Staatsbedrijf van de Posterijen, de Telegrafie en de Telefonie over het dienstjaar 1919 bij uitstek interessant.

Hier worden gelden beschikbaar gesteld om vanwege het genoemde staatsbedrijf in den woningnood van het post-, telegraaf- en telefoonpersoneel in Heerlen te voorzien.

Men kent de fenomenale ontwikkeling van dit middelpunt der Limburgsche kolenproductie gedurende den oorlog, en het spreekt vanzelf, dat ook de huisvesting der postambtenaren van de menschenopeenhooping in Heerlen groote moeilijkheden moest ondervinden. Was het eenerzijds, wegens de zeer groote moeilijkheid (voor gezinnen zelfs onmogelijkheid) om in Heerlen onderdak te vinden, reeds bijna niet doenlijk om het personeel op de oude sterkte te houden, anderzijds nam het aantal der te behandelen stukken en dus de behoefte aan personeel toe in evenredigheid met den opbloei der plaats. De woningmoeilijkheden zijn door dit alles ten slotte zoo ernstig geworden, dat de voortzetting van den dienst feitelijk doorlopend werd bedreigd, en dat het slechts ten koste van exorbitante geldelijke offers gelukte om het bedrijf gaande te houden. Het is duidelijk, dat er toen geen keuze meer overbleef, en dat het bedrijf de woningzorg voor zijn werknemers zelf ter hand nemen moest.

De vraag was nu, in welken vorm dit diende te geschieden.

De manieren toch, waarop bedrijven het woonbelang hunner werknemers kunnen behartigen, zijn velerlei. Eenerzijds kan een bedrijf met behulp van zijn eigen kapitaalkracht de taak der productie van woningen ter hand nemen, om deze dan niet alleen zelf aan zijn werknemers te verhuren, maar ook geheel verder te exploiteeren. Anderszijds staan verschillende wegen open om in de bedrijfswoningzorg ook andere maatschappelijke elementen te betrekken, en de taak der bedrijfsleiding te beperken tot het nemen van initiatief, het verstrekken van kapitaal, het voeren van beheer of eenige andere bemoeienis. Welke speciale vorm van bedrijfswoningzorg voor ieder geval het meest aangewezen is, zal afhangen van plaatselijke omstandigheden. Voor een en ander veroorloof ik mij te verwijzen naar mijn „Beschouwingen naar aanleiding van den woningnood” (1919), waar de grondslagen, waarop bedrijven hun woningzorg kunnen inrichten, werden aangegeven.

In Heerlen nu verkeerde men in de gunstige omstandigheden, dat hier aanwezig is een vereeniging voor middenstandswoningbouw (aan middenstandswoningen was in dit geval de meeste behoefte), welke op dit gebied haar sporen reeds had verdiend. Gedoeld wordt op de vereeniging „Woningbouw”, een dochter-vereeniging van de bekende vereeniging „Ons Limburg”, door welke bemiddeling o.a. de Staatsmijnen reeds over menige woning op zeer bevredigende voet de beschikking hebben gekregen. Hierover heeft Prof. Ir. F. K. Th. van Iterson, Directeur der Staatsmijnen in Limburg, in „De Ingenieur” van 11 Januari 1919 belangrijke mededeelingen gedaan, en het is niet misplaatst nog eens te gedenken, dat de genoemde vereeniging op deze wijze in moeilijke tijden voor de kolenvoorziening van ons land veel heeft gepresteerd. Het lag nu ook voor het Staatsbedrijf van de Posterijen, de Telegrafie en de Telefonie voor de hand om, ter overwinning van de geschetste moeilijkheden, met deze vereeniging aanraking te zoeken. Het ter zake gepleegde overleg heeft tot overeenstemming geleid, en doordat de wetgever thans de vereischte gelden heeft toegestaan, kan aan de ontworpen plannen uitvoering worden gegeven.

De opzet komt hierop neer, dat het organiseerend en exploiteerend vermogen der Vereeniging „Woningbouw” als het ware geënt is op de economische macht van het staatsbedrijf. Deze beide factoren zijn op zoodanige wijze met elkaar in verbinding gebracht, dat alle elementen voor de productie en de exploitatie van woningen aanwezig zijn. Het staatsbedrijf heeft daarbij voor zijn ambtenaren een beschikkingsrecht over de woningen verworven, zoodat het doel, zekerheid dat het bedrijf op dezen voor de dienstuitoefening noodzakelijken factor kan rekenen, is bereikt. Dat dit op voor beide partijen aannemelijke voorwaarden geschiedde, moge blijken uit de volgende bijzonderheden betreffende de gesloten overeenkomst.

De vereeniging zal een zeker aantal woningen doen bouwen volgens door den Minister van Waterstaat, onder wien het staatsbedrijf der Posterijen ressorteert, goedgekeurde plannen. De kooprijks der benoemde terreinen en de bouwkosten der woningen worden, tegen eerste hypotheek op de woningen en terreinen, vanwege het staatsbedrijf aan de vereeniging ter leen verstrekt. De woningen nu worden voor een tijdperk van 50 jaren ten behoeve van het staatsbedrijf aan het Rijk verhuurd, gedurende welken tijd de vereeniging voor rente en aflossing van de geleende gelden een zekere annuïteit betaalt. Na verloop van deze 50 jaren zal de schuld van de vereeniging ten volle zijn gekweten, en komt deze dus in het vrije bezit der woningen. Ook dan echter blijft het Hoofd van het staatsbedrijf nog bevoegd om de woningen voor een door hem te bepalen termijn opnieuw in te huren, en wel tegen een naar bepaalde beginselen vastgestelden, zeer billijken huurprijs. Ook

aangaande den huurprijs gedurende de oorspronkelijk vastgestelde 50 jaren bevat de overeenkomst een bepaling: deze belooft slechts zooveel als voor rente en aflossing van het stichtingskapitaal, voor het vormen van een fonds voor onderhoud en herstel, en voor verdere noodzakelijke uitgaven is vereischt. Aandacht verdient ten slotte, dat mede is overeengekomen, dat wanneer de woningen niet meer mochten voldoen aan volgens de tijdsomstandigheden door de ambtenaren te stellen gerechtvaardigde eischen, de Inspecteur der Posterijen en Telegrafie te Maastricht mag verlangen, dat door de vereeniging hierin op doelmatige wijze wordt voorzien. De financiering hiervan kan eventueel op dezelfde wijze geschieden als ten aanzien van de stichting der woningen is bepaald.

Uit den aard der zaak is in de overeenkomst met de bouwvereeniging niet geregeld de vraag, welke bedragen de ambtenaren aan het staatsbedrijf zullen betalen voor het recht om de woningen te betrekken. Dit is toch voor het bedrijf een aangelegenheid van internen aard. Naar aanleiding eener in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer gedane vraag, heeft de Minister van Waterstaat echter in zijn Memorie van Antwoord meegedeeld, dat de door de ambtenaren te betalen huursom niet meer zal bedragen dan 15 pCt. van hun inkomen. Kosten de woningen dus meer, dan wordt dit meerdere door het bedrijf er op toegelegd. Het zal echter wel geen betoog behoeven, dat deze verhuring beneden den kostprijs economisch heel wat gezonder is dan de steeds veelvuldiger voorkomende verhuring van Gemeentewoningen beneden den kostprijs. Wordt bij deze laatste feitelijk uit de publieke kas aan bepaalde personen (op kosten van hun medeburgers) een gratificatie verstrekt, bij de verhuring van bedrijfswoningen beneden den kostprijs vindt niet anders plaats, dan dat de werknemers boven hun geldloon van den werkgever een loontoeslag in natura ontvangen. Dit nu ontmoet geen enkel bezwaar.

In het algemeen kan worden gezegd, dat aan de woningzorg der bedrijven lang niet genoeg aandacht wordt gewijd. Officieele gegevens worden dienaangaande niet verstrekt, terwijl een particulier niet licht over de middelen zal beschikken om een deugdelijke enquête te houden. Overigens is het niet overeenkomstig de heerschende opvatting om andere woningzorg dan die van Gemeentewoone als de deugdelijkste te beschouwen. Dit is tegenwoordig niet requ!

Wij moeten hier onwillekeurig denken aan het feit, waarop de Haagsche Burgemeester in zijn Nieuwjaarsrede van Januari jl. de aandacht vestigde: dat besturen zoo'n plezierig en dankbaar werk is, als men maar niet op de kosten behoeft te zien. Inderdaad: blokken mooie Gemeentewoningen doet zetten, welker huurders slechts een appel en een ei verwonen, terwijl de Gemeente er de rest op toelegt, is een uiterst plezierige en dankbare taak. Heel veel kunst is er ook niet aan; men heeft slechts een bekwamen bouwmeester te kiezen. Men ziet dan slechts verheugde en dankbare gezichten.

Een andere vraag echter is, of deze verhuring van Gemeentewoningen beneden den kostprijs economisch geoordeeld aanbeveling verdient. En dan is er gereede aanleiding tot twijfelen. Is zij wel billijk tegenover de velen, die wel in de kosten moeten meebetalen, maar van de voordeelen niet meeprofitereeren? Is het maatschappelijk wel gezond, dat normale personen hun dagelijksche behoeften niet uit hun inkomen dekken, maar daarvoor ondersteund worden op kosten van hen, die geacht worden nog wel wat te kunnen missen?

Een antwoord op deze vragen worde hier nu niet gegeven, maar wel worde er op gewezen, dat zij ten aanzien van de woningzorg der bedrijven niet kunnen worden gesteld. Uit dit oogpunt bezien was het een aangename taak er de aandacht op te vestigen, dat een nieuw staatsbedrijf voor een groep zijner werknemers de woningzorg ter hand genomen heeft. J. G. BLINK.

LOONARBITRAGE IN HET BAKKERSBEDRIJF

De bakkersstaking van begin October 1919 behoort met haar consequenties al weder tot het verleden. Er zou dan ook te dezer plaatse op deze geschiedenis niet worden teruggekomen, indien in den laatsten tijd niet telkens weder opnieuw blijk werd gegeven van belangstelling in de toenmaals plaats gehad hebbende arbitrage inzake het uit te keeren loon. De bijzonderheid dezer arbitrage is toch geweest, dat zij gebaseerd moest worden en werd op een vergelijking met het loonniveau in andere en soortgelijke bedrijven. In verschillende van de in vergelijking gebrachte loonen is sedertdien weder wijziging gekomen, zoodat de in de beslissing wedergegeven cijfers niet meer ten volle geldende zijn. Niettemin blijft de uitspraak wegens het aanvaard beginsel waarde behouden.

De arbitrage was het gevolg van het op 6 October j.l. door tusschenkomst van den Amsterdamschen Wet- houder de Miranda gesloten compromis, waardoor het bestaand conflict werd beëindigd en de weg voor een landelijke collectieve arbeidsovereenkomst geëffend. Bij dit compromis werd onder 1 bepaald, dat door eene commissie, samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van beide partijen met een onpartijdig voorzitter, uitspraak zou worden gedaan omtrent de vraag „of en in welke mate het door de patroons aangeboden minimumloon van f 30,— per week, geldend voor de gemeenten geplaatst in de hoogste klasse, volgens de ontwerp-overeenkomst moet worden verhoogd in verband met hetgeen in andere en soortgelijke bedrijven ter plaatse aan arbeiders wordt uitbetaald.” Tevens zou de arbitrage-commissie uitspraak doen omtrent den arbeidsduur der broodbezorgers.

De arbitragecommissie bestond uit vertegenwoordigers van de vier werkgeversverenigingen: de Ned. Vereeniging van Werkgevers in het Bakkersbedrijf, de Ned. Bakkersbond, de Ned. R.-K. Bond van Brood-, Koek- en Banketbakkerspatroons en de Bakkerspatroonsvereniging „de Voorzorg”, en van de vier vereenigingen van werknemers: de Ned. Centr. Bond van Chr. Arbeiders in de Bedrijven van Voedings- en Genotmiddelen, de Ned. R.-K. Bond van Bakkers en Cacao-, Chocolade- en Suikerwerkers, de Alg. Ned. Bond van Arbeiders(sters) in het Bakkers-, Chocolade- en Suikerbewerkingsbedrijf en de Ned. Federatie van Arbeiders in de Voedings- en Genotmiddelen-, Chemische en Fabriekmatige Bedrijven. Als onpartijdig Voorzitter fungeerde op eenparig verzoek der commissie Prof. Mr. G. W. J. Bruins, Secretaris was de heer W. J. van der Meer.

Weergegeven wordt hieronder de uitspraak omtrent het loon. Uitspraak werd gedaan op 3 November j.l.

Wat de eerste aan haar opgedragen vraag betreft, overweegt de commissie:

1. De door patroons aangeboden loonschaal luidt :	
meesterknechts-ovenisten over 4 of minder gezellen	f 33,—
ovenisten	„ 33,—
deegmakers	„ 32,—
voormannen	„ 31,—
speciale (verantwoordelijke) luxebakkers	„ 31,—
alleenwerkende gezellen	„ 31,—
bankmannen	„ 30,—
koek- en banketbakkers, roggebroodbakkers	„ 30,—
broodbezorgers in volledige dienst	„ 30,—
binnenpersoneel, waaronder te verstaan magazijn- en zolderknechts	„ 29,—

Het loon van f 30,— in de opdracht der commissie genoemd, betreft dus Bankmannen, Koek- en Banketbakkers, Roggebroodbakkers en Broodbezorgers in volledige dienst.

Het aanbod betreft de gemeenten der eerste klasse: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Haarlem. Voor de gemeenten der tweede klasse (Utrecht) is aangeboden f 28,—, voor die der derde klasse f 26,—, voor die der vierde klasse f 24,—.

Overeenkomstig haar opdracht heeft de commissie de loonen in de gemeenten der eerste klasse onder de oogen gezien.

2. Voor vergelijking van de groep der bankmannen,

koek- en banketbakkers, roggebroodbakkers en broodbezorgers in volledige dienst in het bakkersbedrijf met groepen van werknemers in andere bedrijven, neemt de commissie in aanmerking:

a. Van de werkzaamheden der hooger bezoldigde ovenisten en deegmakers onderscheidt de arbeid der bankmannen in het grootbedrijf, die bij beoordeeling van het minimumloon van f 30,— in de eerste plaats in aanmerking komen, zich in zooverre, dat voor de eersten kennis van machines en kennis van het product noodzakelijk is, welke van den bankman niet worden geëischt;

b. De geschiktheid van den bankman in het grootbedrijf berust op in hoofdzaak door routine te verkrijgen vaardigheid en geoeffendheid.

3. Voor vergelijking van het bakkersbedrijf in het algemeen met andere bedrijven neemt de commissie in aanmerking:

a. Het bakkersbedrijf is noch een seizoen- noch in het algemeen een conjunctuurbedrijf. De afzet van het product en de gang van het bedrijf zijn van dag tot dag in hooge mate gelijkvormig.

b. De regeling van de arbeidsvoorwaarden in het bakkersbedrijf geschiedt bij een collectief contract.

4. Bij vergelijking met andere bedrijven neemt de commissie voorts in aanmerking, dat het collectief contract in het bakkersbedrijf geen stukloon kent, terwijl voorts bij de vergelijking overwerk buiten rekening is gelaten.

5. Vergelijking moet geschieden met het loon, uitbetaald aan „arbeiders in andere en soortgelijke bedrijven ter plaatse”.

De vergelijkbare bedrijven zijn gerangschikt naar de volgende beginselen:

a. tot de eerste groep zijn gebracht de algemeene bedrijven, waarin eveneens collectieve contracten bestaan, waarin groepen van werknemers werkzaam zijn die min of meer in vakken met het bakkerijpersoneel te vergelijken zijn, en waarin of geen seizoenarbeid bestaat of in de collectieve overeenkomst regelen getroffen zijn, waarbij de invloed van seizoenarbeid tot zekere hoogte wordt geneutraliseerd. In alphabetische volgorde behooren tot deze bedrijven: de kleedingindustrie, de metaalindustrie, het meubelmakersbedrijf en het transportbedrijf;

b. tot de eerste groep zijn mede gebracht de bedrijven, die doordat zij eveneens de bereiding van een voedings- of genotmiddel tot doel hebben, uit dezen hoofde als soortgelijk bedrijf kunnen worden aangemerkt. In alphabetische volgorde behooren hiertoe: het banketbakkersbedrijf, de banketfabrieken, het bierbrouwersbedrijf, het chocoladebedrijf, de meelfabricage en het slagersbedrijf.

c. Eerst in de tweede plaats, als zijnde seizoen- en conjunctuurbedrijf, zijn in vergelijking gebracht de bouwvakken en daarmede samenhangende bedrijven en voorts het foto-, litho- en chemigrafisch bedrijf, wegens de zeer groote verscheidenheid van geschooldheid in de in dit bedrijf werkzame groepen van werknemers geëischt;

het typografenbedrijf, wegens den bijzonderen aard van het bedrijf;

de gemeente- en rijkswerklieden, eveneens wegens hunne afwijkende positie.

6. Ten aanzien van de bedrijven van groep I. valt te overwegen:

a. 1. Kleedingindustrie.

Krachtens het bestaand, op 15 Februari 1920 aflopend collectief contract in het heerenkleedingbedrijf, waarbij Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam, Haarlem en Leiden in de eerste klasse zijn geplaatst, wordt voor atelierarbeiders een loon vastgesteld:

p. uur voor atelierkleermakers en maat-pompiers	f 0,63
voor maat- en confectie-pompiers en maat-pompiers, tevens reparateurs	„ 0,62
voor confectie-pompiers op ateliers	„ 0,60
voor uitsluitend reparateurs	„ 0,55

De werktijd bedraagt 48 uur per week, terwijl wegens de regelmatige perioden van slapte in het bedrijf 1100 arbeidsuren per half jaar gewaarborgd worden. (26 weken van volle werkzaamheid gedurende 48 uur komen overeen met 1248 uur.) Aangenomen schijnt te kunnen worden, dat overwerk in de drukke perioden tegen het tekort in de andere perioden min of meer opweegt. Neemt men deze factoren, dus ook het overwerk in den drukken tijd, waarvoor extra loon wordt betaald, in aanmerking, dan komt men voor de genoemde groepen tot een gemiddeld weekloon van f 30,24, f 29,76, f 28,80 en f 26,40. Naast het uurloon bestaat stukloon, waarvoor de verschillende verrichtingen in het bedrijf in een uitvoerige schaal naar tijdsduur getarifiëerd zijn. Voor een geschikt werknemer bestaat aldus gelegenheid zijn loon op te voeren.

In het dameskleedingbedrijf bestaat een collectief contract, aflopend 15 Maart 1920. Voor Amsterdam en 's-Gravenhage (Haarlem en Utrecht 15 pCt. lager) zijn als uurloonen vastgesteld in maat-confectiezaken:

Kleermakers, nieuw werk	f 0,69
Kleermakers, pompwerk en nieuw werk	„ 0,65
Kleermakers, uitsluitend pompwerk	„ 0,58

48 uur per week gedurende het geheele jaar gegarandeerd, geeft weekloonen van f 33,12, f 31,20 en f 27,48. Wie tien jaren als mannelijke hulp in het vak is werkzaam geweest, wordt als zelfstandige dameskleermaker beschouwd. Ook hier stukloon, waardoor voor een geschikt werknemer gelegenheid bestaat zijn loon op te voeren.

a. 2. Metaalindustrie.

Bij de Mei 1919 gesloten collectieve arbeidsovereenkomst in de metaalindustrie, aangegaan voor één jaar met mogelijkheid van verlenging, is in de gemeenten der eerste loonklasse (o.a. Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage) (tweede loonklasse f 0,03 lager, o.a. Haarlem), aan geoefenden een minimum gemiddeld uurinkomen gegarandeerd van f 0,54, bij een werkweek van 48 uur, weekloon f 25,92. Naast het minimum tijdloon bestaat tariefwerk, dat hun, die hun vak verstaan, het verkrijgen van een hooger looninkomen mogelijk maakt. Stelt men dit bedrag gemiddeld op f 0,10 per uur, dan geeft dit een wekelijksch looninkomen van f 30,72, waarbij dus stukloon voor een normalen arbeider in aanmerking is genomen; Haarlem f 29,28. Bekend is dat op het oogenblik, in verband met de conjunctuur, waarin het bedrijf verkeert, in verschillende ondernemingen hogere loonen worden verdiend.

a. 3. Meubelmakers.

Bij het Maart 1920 aflopend collectief contract zijn, voor zoover uit de gegevens valt op te maken, naar de thans geldende cijfers in de gemeenten der eerste loonklasse (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam) de volgende uurloonen vastgesteld:

	laatste groep (24 jaar)	volsl. werkn. (28 jaar)
beeldhouwers	f 0,64	f 0,69
meubelmakers, stoelenmakers, draaiers, mach. houtbewerkers, stofferders	„ 0,62	„ 0,67
behangers en beddenmakers	„ 0,59	„ 0,64
politoerders	„ 0,57	„ 0,62

De weektijd is thans 51 uur; gegarandeerd is een werktijd van 46 uur. Dit leidt bij de genoemde groepen thans tot een weekloon van:

	24 jaar	28 jr. en hoog.
beeldhouwers	32,64 (29,44)	35,19 (31,74)
meubelmakers enz.	31,62 (28,52)	34,17 (30,82)
behangers, beddenmakers ...	30,09 (27,14)	32,64 (28,52)
politoerders	29,07 (26,22)	31,62 (28,52)

Januari 1920 wordt een werktijd van 48 uur ingevoerd. Over het algemeen kan worden opgemerkt, dat voor den arbeid van verschillende der genoemde groepen eene niet onbelangrijke vakkenntnis wordt vereischt. Een aantal groote bedrijven gaan boven de genoemde cijfers.

a. 4. Transportarbeiders.

Voor transportarbeiders is het moeilijk algemeen geldende cijfers te geven. Over het algemeen worden voor Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage weekloonen opgegeven, die ten deele cijfers als f 25,— en f 27,— aanwijzen, of wel (melkrichtingen, expeditieknachts 's-Gravenhage, aardappelen, bouwmaterialen, papiervervoer Amsterdam, aardappelen Rotterdam) op f 27,— tot f 30,— neerkomen. Voor het havenbedrijf te Amsterdam en Rotterdam worden vaste loonen van f 33,— opgegeven.

b. 1. Banketbakkerijen.

Een collectief contract bestaat, krachtens hetwelk tot 1 Januari 1920 een weekloon is vastgesteld van f 23,—, plus vanaf 1 October 1919 f 3,— toeslag (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Haarlem).

b. 2. Banketfabrieken.

Krachtens collectief contract bedraagt het weekloon in de vier bij b 1 genoemde plaatsen thans f 26,—. Voor speciale fabrieken worden loonen opgegeven van f 30,—.

b. 3. Bierbrouwersbedrijf.

Het loon, dat op het oogenblik krachtens tot 1 Februari 1920 geldend collectief contract wordt uitbetaald, belooft voor volledige vaklieden f 21,— per week plus 45 pCt. = f 30,45, voor geoefenden f 19,—19,50 plus 45 pCt. = f 27,55—28,27½. Wegens vertraging bij de onderhandelingen over een nieuw contract is in de brouwerijen te Amsterdam, Den Haag en Rotterdam gedurende het loopende kwar-

taal een uitkeering gedaan van f 100,— ineens voor iederen werknemer.

b. 4. Chocoladebedrijf.

Een collectief contract bestaat niet. Voor verschillende bedrijven zijn cijfers opgegeven, waaruit blijkt, dat voor volslagen vaklieden als chocolatiërs en suikerwerkers de loonen de f 30,— dikwijls niet onbelangrijk overtreffen, terwijl de arbeidsduur in verschillende groote bedrijven tot 55 uur stijgt. Voor het overig ook ongeschoold of vrijwel ongeschoold personeel worden cijfers opgegeven van f 27—30,—. Het bedrijf maakt in den laatsten tijd een gunstigen conjunctuur door en kent in den regel in de laatste 4 maanden van het jaar een periode van groote drukte.

b. 5. Meelfabrieken.

Een collectief contract bestaat niet. Voor enkele bedrijven bestaan vrij uitvoerige loonregelingen, waarbij f 28,— als minimum per week geldt. Enkele fabrieken geven kindertoeslag, andere lastengeld.

b. 6. Slagersbedrijf.

Een collectieve overeenkomst bestaat niet. Voor Amsterdam en Rotterdam worden looncijfers van f 25,— of f 24,— tot f 30,— per week opgegeven, voor 's-Gravenhage f 20—25,— plus f 2,— verval. Ook het verstrekken van vrij vleesch en vet bestaat.

7. Ten aanzien van de bedrijven van groep II valt te overwegen:

a. Bouwvakken c. a.

Voor Amsterdam en Rotterdam worden tot Mei 1920 geldende collectieve contracten overgelegd, die voor de verschillende groepen van bedrijven (Rotterdam vanaf 1 November) voor volslagen werklieden loonen bevatten van f 0,67—0,70 en f 0,72 per uur, wat bij 48-urigen weekarbeid meerkomt op f 32,16—f 33,60 en f 34,56 per week. (Oppermannen, grondwerkers laagste cijfer, loodgieters, cementwerkers, metselaars, stucadoors f 0,70, timmerlieden Amsterdam f 0,72.) Door het bestaan van tariefwerk kan het weekloon worden opgevoerd tot een hooger bedrag. Het bijzonder karakter van het bedrijf blijkt uit de collectieve overeenkomsten, die de bepaling bevatten, dat indien de dienstbetrekking twee weken of korter bestaan heeft, opzegging met een termijn van één dag de betrekking beëindigt, en bij langer bestaan van de dienstbetrekking, opzegging met een termijn van drie dagen.

b. Litho-Foto-Chemigrafisch bedrijf.

Krachtens het geldend collectief contract worden voor volwassen arbeiders gemiddelde loonen opgegeven, die met toeslagen loopen van omstreeks f 22,— tot f 27,— per week tot ruim f 40,— per week, welk laatste loon verdiend wordt door kleurfotografen en luchtdrukpreparateurs. In individuele gevallen stijgt het loon tot f 55,—. Het aantal verschillend beloonde groepen in het bedrijf is zeer talrijk.

c. Typografenbedrijf.

Krachtens het geldend collectief contract worden op het oogenblik in de gemeenten der eerste loonklasse voor geschoold personeel, zettters en drukkers (machinezettters, zettters eerste klasse, en rotatiedrukkers f 0,04 per uur hooger) weekloonen gegarandeerd van f 20,52 met f 10,50 toeslag = f 31,02. Het loon wordt eerst bereikt op 25-jarigen leeftijd.

d. Gemeentewerklieden.

De afwijkende positie dezer werklieden, die bestaande pensioenregelingen, verschillende toeslagen en uitkeeringen in eens maken het moeilijk een vergelijking te treffen. Een loongemiddelde voor de middelste groepen van f 30,— of wellicht iets hooger mag worden aanvaard.

De Commissie van Arbitrage, uitspraak doende inzake het arbeidsloon in het bakkersbedrijf, is, na met inachtneming van de boven onder 2 tot en met 5 gestelde regelen de op het oogenblik in bovenstaande bedrijven betaalde loonen te hebben vergeleken met het onder 1 vermelde aanbod in het bakkersbedrijf, tot de slotsom gekomen, dat, naar den toestand van thans, het door de werkgevers aangeboden loon van dertig gulden (f 30,—) redelijk is te achten.

De Commissie heeft intusschen gemeend, dat de in verschillende bedrijven hangende loonsverhoogingen het redelijkerwijs aannemelijk maken, dat binnen enkele maanden deze verhouding verbroken zal zijn.

Zij heeft mitsdien gemeend het loon van f 30,— niet voor den geheelen termijn — tot 1 Juni 1920 — te moeten vaststellen, doch slechts tot 1 Februari 1920.

Voor den termijn van 1 Februari tot 1 Juni 1920 meent de Commissie het loon te moeten vaststellen op een en dertig gulden vijftig cents (f 31,50).

De Commissie wenscht hieraan toe te voegen, dat bij haar

onderzoek het hare aandacht getrokken heeft, dat in verschillende der onderzochte bedrijven loonregelingen bestaan, welke het den werknemers mogelijk maken het hem gegarandeerde week- of uurloon in verband met zijne arbeidsprestatie op te voeren.

De Commissie heeft ernstig overwogen harerzijds de wenschelijkheid uit te spreken van de invoering van een zoodanigen vorm van loonbepaling ook in het bakkersbedrijf.

De Commissie meent intusschen, dat het niet op haren weg kan liggen zich over deze vraag uit te spreken, doch uit den wensch, dat de ernstige overweging dezer vraag binnen korten tijd door de contracteerende partijen in het bedrijf zal worden aan de orde gesteld.

De Commissie constateert, dat bovenstaande beslissingen met algemeene eenstemmigheid van beide zijden zijn genomen.

's-Gravenhage, 3 November 1919.
(Volgen de onderteekeningen)

ZWITSERLAND IN 1919.

Kort geleden gaf de „Schweizerische Bankverein“ te Bazel een boekje uit, getiteld: „Die Schweizerische Volkswirtschaft im Uebergangsjahr 1919“, hetwelk als vervolg te beschouwen is op het werkje: „Rückschau über Handel und Industrie der Schweiz 1914—1918“, eveneens door genoemde instelling uitgegeven. Het lijkt ons nuttig om, in aansluiting aan de mededeelingen, die in het nummer van 12 Maart 1919 in dit weekblad gedaan werden over laatstgenoemde publicatie, ook bij het nieuwe verslag meer uitvoerig stil te staan.

Het werkje geeft ons weer een uitvoerig, met vele statistieken toegelicht exposé van de Zwitsersche Volkshuishouding. Aan het slot vinden wij nog een statistisch ahangsel en een voortzetting van het overzicht der handelsverdragen, welke voor Zwitserland van kracht zijn.

Het is nu het moment even bij deze *handelsverdragen* stil te staan. De meeste hunner zijn nu afgelopen, zoodat de Zwitsersche handel en industrie sterk beïnvloed zullen worden door de in de toekomst te sluiten verdragen.

Vooraf door het feit, dat gedurende den oorlog veel oude afzetgebieden verloren gingen, doch elders nieuwe zijn gevonden, is er een sterk element van onzekerheid met betrekking tot de te voeren handelspolitiek ontstaan. Genoemd ahangsel geeft de noodige details, welke op de verschillende landen betrekking hebben.

Gedurende den oorlog uitte zich de nood van den Zwitserschen handel en industrie in het grondstoffenvraagstuk en in het feit van de afhankelijkheid in deze van beide oorlogvoerende partijen, die controle uitoefenden op de door hen uitgevoerde grondstoffen, opdat deze niet in producten voor den vijand verwerkt zouden worden. De daardoor ontstane *crisis-organisatie* is vorig jaar uitvoerig door ons weergegeven. Het nieuwe boek begint dan ook met in verband met den ingetreden vrede de liquidatie dezer instellingen aan te kondigen.

In November 1918 werd de indertijd op wensch van Duitschland opgerichte Schweizerische Treuhand Stelle (S. T. S.) opgeheven. In Juli 1919 trad de Société Suisse de surveillance économique (S. S. S.) in liquidatie, nadat zij gedurende 44 maanden het gebruik van uit geallieerde landen ingevoerde goederen gecontroleerd had. Niettegenstaande vele moeilijkheden, was zij er in geslaagd de verzorging van het land te verzekeren. Eénige cijfers kunnen de werkzaamheid van de S. S. S. nog illustreren. De S. S. S. sloot 261.854 contracten af, die een invoer van 1.700.000 ton tegen de waarde van fr. 4.321.210.320 betekenden. Het hoogste bedrag der verlangde borgstellingen bedroeg fr. 68.385.164.

Ook de „Kohlenzentrale“ waarover vorig jaar reeds uitvoerige mededeelingen gedaan werden, trad op 27 Maart 1919 in liquidatie.

De regeling van den invoer van grondstoffen en levensmiddelen en de uitvoer van fabrikaten maakte „Wirtschaftsabkommen“ met verschillende landen noodzakelijk en wel in Juni 1917 met Duitschland, December 1917 met Frankrijk en in 1918 met Engeland, Italië en de Vereenigde Staten. De met Engeland, Italië en de Vereenigde Staten afgesloten overeenkomsten liepen einde 1919 af en zijn niet vernieuwd. Italië maakte geen gebruik van het geopende crediet, terwijl de Vereenigde Staten het eenige land was, dat scheepsruimte, grondstoffen en levensmiddelen ter beschikking stelde, zonder dit van speciale voorwaarden afhankelijk te stellen. De besprekingen over de verlenging van het in November 1919 afgelopen „Abkom-

men“ met Duitschland, hadden nog geen resultaat. In September 1919 werd een overeenkomst met België gesloten, waarbij Zwitserland aan België een crediet verleent in verhouding tot den omvang der koleneranties.

Op 1 Juli 1918 werd op initiatief van den Bundesrat de Schweizerische Finanzgesellschaft in Luzern opgericht, welke de financieele verplichtingen overneemt, die uit de overeenkomsten met de Ententelanden voortspruiten. Het aandeelenkapitaal bedraagt frs. 80.000.000, waarin de Eidgenossenschaft voor frs. 25.000.000 geparticipeerd heeft. Op 30 Juni 1919 bedroegen de voorschotten totaal frs. 197.210.000.

De *distributie* van levensmiddelen kon in den loop van 1919 steeds meer door het vrije verkeer overgenomen worden. Op 1 September verviel de rantsoeneering van brood en meel, terwijl op 1 October de boterkaarten afgeschaft werden. Tegenwoordig bestaan er alleen nog maar melk-, kaas- en suikerkaarten.

Stond dus gedurende den oorlog de verschaffing van grondstoffen en levensmiddelen in het middelpunt der belangstelling, de afzet van fabrikaten bracht toen niet zoo groote moeilijkheden met zich. Sinds den wapenstilstand is het beeld juist omgekeerd. De voorziening van grondstoffen is niet meer zoo moeilijk, doch de afzet van de fabrikaten wordt steeds bezwaarlijker door de desorganisatie van de valutamarkt, waarvan de terugslag in alle takken van handel en nijverheid en in het bankwezen merkbaar is. Men kwam hierdoor op het idee van een georganiseerden goederenruil. Te dien einde werd de „Schweizerische Genossenschaft für Warenaustausch“ opgericht. Wij kunnen hier aan deze instelling voorbijgaan, daar in het No. van 17 Maart j.l. reeds uitvoerig ingegaan is op de beteekenis van deze instelling.

Wat het *transportmiddelenvraagstuk* betreft, behoeven de mededeelingen het vorige jaar gedaan geen belangrijke aanvulling. In December 1918 was de „Schweizerische Seetransport-Union“ opgericht. De „Eidgenossenschaft“ fourneerde de helft van het 60 mill. frs. groote kapitaal.

Het is de „Schweizerische Seetransport-Union“ echter tot heden niet gelukt aan den Zwitserschen handel tegen voordelige voorwaarden scheepsruimte ter beschikking te stellen.

Als ander transportvraagstuk verdient de electricatie der spoorwegen de aandacht. Niettegenstaande de hooge materiaalkosten heeft de electricatie der spoorwegen, die Zwitserland reeds gedurende 10 à 15 jaren bezig houdt, ten gevolge van de kolencrisis voortgang gemaakt. In 1902 werd reeds een studiec ommissie benoemd, welke in 1913 haar laatste rapport publiceerde. Doel van de electricatie is de spoorwegen onafhankelijk te maken van het buitenland, waarop ze thans voor hun kolenvoorziening zijn aangewezen door het aanwenden van energie, opgewekt door „witte steenkool“. Het electricatieplan der „Bundesbahnen“ werd op 30 Augustus 1917 goedgekeurd. Twee vijfden van het geheele net zullen in 1929 gereed zijn, terwijl de rest voor 1939 gereed zal zijn.

In Juli 1919 was de lijn Scherzliggen-Bern (31 K.M.) gereed, de lijn Brig-Sitten (52 K.M.) kwam eveneens gereed, deze lijn kreeg ook electricische aansluiting met den Simplontunnel. De lijnen Sitten-Lausanne, Goldau-Zürich, Zug-Luzern, Luzern-Olten worden voorbereid.

De kosten van de electricatie worden op ongeveer 600 milliard francs geschat. Als we aannemen, dat de electricatie in 30 jaar geschied is, dan beteekent dit een immobilisatie van 30 à 35 mill. frs. jaarlijks. Daarbij komt nog de aanleg van nieuwe lijnen en de aankoop van rollend materieel, zoodat de financiering jaarlijks 80—100 mill. frs. zou vereischen. Bij den tegenwoordigen toestand van de kapitaalmarkt is de plaatsing van een jaarlijksche leening tot dergelijk bedrag niet mogelijk.

Zeër nauw verband met deze electricatie houdt het *kolenvraagstuk*, waaraan we nu onze aandacht zullen schenken.

Voor den oorlog leverden Duitschland 84 pCt., Frankrijk 9—10 pCt. en België 4—6 pCt. der kolen. In de periode van 1914—18 kwamen alleen Duitschland en België als leveranciers in aanmerking. Sinds den wapenstilstand kwamen er nieuwe moeilijkheden, doordat Duitschland een groot deel van zijn kolengebied verloor. Doch in Juni 1919 begon Engeland te leveren en in Juli de Vereenigde Staten, zoodat de verzorging van Zwitserland weer verzekerd kon worden. Sinds Juli 1919 leveren de Vereenigde Staten meer dan de helft van den kolenvoer. Het verloop van den invoer blijkt uit de cijfers (in 1000 t.) aan het hoofd van de volgende pagina.

Op 17 Maart 1919 werd een invoercentrale („Schweizerische Kohlen-Genossenschaft“) opgericht, deze zorgt tevens voor rantsoeneering en prijsbepaling. Zij nam de taak van

Zwitsersche kolenvoer 1919.	Jan.	Febr.	Mrt.	April.	Mei.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal.
Saar	42	61	51	16	26	30	30	12	12	8	17	17,5	323
Ruhr	3	—	6	15	11	6	20	26	31	39	15	15,5	186
Briketten	—	—	1	0,5	2	6	21	19	—	4	4	4	62
Totaal Duitschland	45	61	58	31	40	42	71	57,5	43	51	36	37	571
België	3	—	13	52	91	60	70	42	34	16	17	20	419
Elzas	—	3	2	4	6	3	4	3	2	2	3	0,5	33
Frankrijk	6	—	—	2	7	4	3	2	2	3	4	4	37
Engeland	5	—	—	—	—	6	26	17	7	11	14	36	121
Vereenigde Staten	—	—	—	—	—	—	25	140	66	59	90	129	509
Oostenrijk	0,3	—	—	0,7	1	0,5	0,8	0,5	0,5	—	—	—	4,3
Totaal 1919	59	64	73	90	146	116	200	262	154	142	164	226	1694

de in liquidatie zijnde „Kohlenzentrale” over. Laatstgenoemde instelling wikkelt nu hare financiële engagementen af. Het voorschot aan Duitschland bedroeg einde Juni 1919 frs. 155.200.000.

De Zwitsersche Industrie. Om den algemeenen toestand met cijfers toe te lichten geeft de Schweizerische Bankverein weer een „Industriebilanz”, welke op dezelfde wijze is samengesteld als in het vorige overzicht geschiedde. Voor de toelichting kan dan ook geheel naar dat vorige overzicht verwezen worden. Wij nemen weer een staat over van de voornaamste naamlooze vennootschappen, welke het kapitaal, de reserve, netto winst en dividendbedrag aangeeft. De cijfers in de kolom 1919 geven echter in hoofdzaak den toestand van 1918 weer.

bestellingen zeer af. De ijzerprijzen zijn zeer gedaald. Begin 1919 was de prijs voor Duitsch staafijzer frs. 700 per ton; op 1 Augustus 1919 was de prijs reeds op frs. 450 gedaald.

De stand der valuta van de centralen maakt bijna iederen export onmogelijk, terwijl ook de afzet naar Italië en Frankrijk bemoeilijkt wordt. Aan de andere zijde ondervindt de fabricatie van landbouwmachines, automobielen en rijwielen last van den import van goedkope Deutsche fabrikaten. Het Duitsch-Zwitsersche „Handelsabkommen” had voor den invoer van Deutsche fabrikaten der machine-industrie en metallurgie een maandelijksch contingent van 1600 t. vastgesteld. In de oorlogsjaren werd dit contingent zelden bereikt, doch in den laatsten tijd werd het niet onbelangrijk overschreden.

Industriegroepen.	Aantal N.V. 1919.	Gestort aandelenkapitaal.					Zichtbare reserves.					Netto winst.					Dividend.								
		'19	'18	'17	'16	'15	'14	'19	'18	'17	'16	'15	'14	'19	'18	'17	'16	'15	'14	'19	'18	'17	'16	'15	'14
in miljoenen francs.																									
Metaal- en Automobielen-indust.	37	184	155	138	136	134	113	42	43	32	26	24	20	39	39	33	20	11	12	20	18	13	11	8	7
Levensmiddelen-industrie	17	169	135	128	102	101	97	72	46	40	32	27	22	51	35	33	26	22	20	33	25	20	17	15	14
Electrische centrales	27	128	128	119	82	73	71	12	11	9	7	6	5	10	9	8	6	5	5	8	6	6	5	3	4
Textielind. en Warenhuizen	24	124	126	123	121	117	122	28	25	20	17	15	17	22	24	21	10	—	11	10	13	9	5	3	8
Chemie en Electro-metallurgie	11	100	94	72	60	50	44	37	34	17	13	13	10	33	45	43	25	14	11	19	27	26	17	10	5
Hotel-industrie	20	33	36	37	36	36	32	2	1	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bouw-industrie en maatsch. v. vaste goederen	20	28	29	29	29	27	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Schoen- en Leder industrie	4	32	25	21	17	16	16	10	9	7	6	5	5	5	4	3	2	2	1	3	3	3	1	1	1
Brouwerijen en Moutierijen	17	25	26	26	26	25	10	10	9	8	9	8	2	2	2	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1
Diversen	32	73	73	72	69	69	67	13	12	10	10	14	13	8	8	5	4	5	7	5	4	3	3	3	5
Totaal	209	896	827	765	678	651	614	230	195	148	123	117	104	170	167	149	95	61	74	100	99	82	61	45	47

De beteekenis van de industrie voor de Zwitsersche volkshuishouding blijkt ook uit de positie der fabrikaten in den buitenlandschen handel. De waarde van de ingevoerde fabrikaten bedroeg in 1913 33 pCt. van den totalen import. In 1918 bedroeg dit cijfer 29 pCt. De gewichtspercentages waren in genoemde jaren resp. 7 pCt. en 5,93 pCt. De waarde van den export van fabrikaten bedroeg in 1913 74,29 pCt. van den totalen export. In 1918 was dit cijfer op 88,73 gestegen. De gewichtspercentages waren in dezelfde jaren resp. 26,65 en 66,51 pCt. De beteekenis van den uitvoer van fabrikaten is dus zeer groot en toenemende. De na afloop van de vijandelijkheden verwachte hoogconjunctuur is echter niet ingetreden. De valuta-misère maakt den export steeds moeilijker. Vele buitenlandsche koopers zijn niet in staat aan hun verplichtingen te voldoen. Eenige industrieën die in de laatste jaren op voorraad gewerkt hadden, konden hun voorraad naar Centraal- en Oost-Europa verkoopen. Deze vermeederde verkoop kon zich echter niet handhaven. Vele transacties eindigden met belangrijke verliezen, doordat de tegenwaarde der goederen soms niet in Zwitsersch geld om te wisselen was. Verder moet nog de aandacht op het feit gevestigd worden, dat vele Zwitsersche industrieën naar het buitenland verhuizen. Het zijn de borduur-industrie, zijde-industrie, welke reeds vóór den oorlog aan deze tendens gevolg gaven, de machine- en chocolade-industrie en eveneens de industrie voor gecondenseerde melk. De hooge loonstandaard, mede als gevolg van den hoogen levensstandaard, heeft grooten invloed op de „Konkurrenzfähigkeit” van de Zwitsersche industrie op de wereldmarkt.

Al had de *machine-industrie* zich over het algemeen afzijdig gehouden van de levering van munitie, toch was zij gedurende den oorlog afhankelijk van de behoefte van de oorlogsmachine; de voornaamste exportproducten waren: electrische generatoren, motoren, turbines, pompen, werktuigmachines, etc. Na den wapenstilstand nam het aantal

Dit verschijnsel doet zich ook gevoelen in de industrie voor electrische machines, al wordt hier langzamerhand een steeds grootere afzet in het binnenland gevonden, door de electricificatie van de spoorwegen en de electrische kracht-opwekking. Op dit laatste punt biedt het verslag weinig recente gegevens, zoodat we hiervoor naar ons vorige overzicht kunnen verwijzen.

In de horloge-industrie, waarover vorig jaar zoo uitvoerige mededeelingen werden gedaan, bracht de wapenstilstand een lichte verwarring, daar vele Amerikaanse bestellingen geannuleerd werden. De kwestie die hieruit ontstond werd voor Zwitserland bevredigend opgelost.

De zich in de *textiel-industrie* in den aanvang van 1919 aankondigende prijsdaling verkeerde spoedig in haar tegendeel. De prijs van ruwe zijde bereikte een ongekend niveau, terwijl de afzet van zijden stoffen gemakkelijk ging. Veel zijden stoffen gingen naar Duitschland en de Balkanlanden, terwijl de groote export naar de Vereenigde Staten tot op een minimum daalde.

Wat den katoenhandel betrof, werd de handel weer vrij, zoodat de in 1917 opgerichte katoencentrale in liquidatie kon treden. De Centrale landen traden als koopers op, doch deze handel leverde vele verliezen op. In de eerste 9 maanden van 1919 werd voor 56,3 mill. frs. aan stoffen naar Duitschland uitgevoerd, tegen 12,8 mill. frs. in de overeenkomstige periode van 1918.

De borduur-industrie kan ook op een grooten export terugzien, hetgeen de volgende cijfers verduidelijken:

	eerste 9 maanden.	1919	1918	1918	1917
Totale uitvoer in mill. frs.		314	207	276	227
Daarvan naar Duitschland		101	43	67	46

Ook deze export leverde veel risico op, terwijl een deel door

bemiddeling van de Schweizerische Genossenschaft für Warenaustausch ging.

Ten einde de bevolking van goedkope textielgoederen te voorzien, werd op 24 Januari 1919 te Luzern de „Volkstuch A. G.“ opgericht. De consumenten juichten de actie zeer toe; aan de behoefte kon echter niet geheel voldaan worden. De afzet bedroeg in 1919 frs. 3.300.000.

De toekomst van de Zwitsersche condensed-milk-industrie wordt niet gunstig afgeschilderd. Deze industrie moet zich zeer gaan toeleggen op de fabricatie van kwaliteitsproducten. De productiekraacht van de Nestlé & Anglo-Swiss Condensed Milk Co. ligt voor 95 pCt. in het buitenland, vooral in de Vereenigde Staten. De Berna Milk Co. verlegde haar zetel naar Parijs.

De wapenstilstand bracht een stagnatie in de *Chemische industrie*, in verband met de gevreesde Duitsche concurrentie. Toen deze echter uitbleef verbeterde de toestand in den loop van 1919. Doordat het buitenland echter steeds meer in eigen behoefte wil voorzien, wordt het voor Zwitserland noodzakelijk fabrieken in het buitenland op te richten. Het einde van den oorlog werkte uit den aard van de zaak niet gunstig op de pharmaceutische industrie. Wij verwijzen weer naar het vorige jaar voor verdere mededeelingen.

Het *arbeidersvraagstuk* had door de algemeene staking van November 1918 een ernstig aanzien gekregen; toch was het verloop in 1919 vrij gunstig. In den zomer 1919 werd de achturige werkdag ingevoerd. Onderstaande tabel geeft een duidelijk overzicht van loontoestanden en duurte in Zwitserland:

	Uurloon in centimes.		Index voor kosten van levensonderh.	Loon-index.	
	Vak-arbeid.	Hulp-arbeid.		Brps-arbeid.	Hulp-arbeid.
Juni 1912	—	—	100	100	100
„ 1914	72,4	55,6	95	105	105
„ 1915	72,2	55	110	105	105
„ 1916	82,1	63	120—125	119	119
„ 1917	101,0	81	145—150	145	151
„ 1918	124,6	100,8	ca. 170—180	170	185
Dec. 1918	141,0	113,6	ca. 190	202	209

De crisis in het *hotelbedrijf* is nog steeds niet tot een einde gekomen, hetgeen van het grootste belang is voor Zwitserland, daar in dit bedrijf frs. 1½ milliard belegd zijn. De moeilijkheden, welke nog steeds aan het reizigersverkeer in den weg gelegd worden, verhinderen verbetering van den toestand, terwijl bovendien het interneringsbedrijf ophield te bestaan. Alhoewel de Bundesrat de voldoening der verplichtingen uit hypotheeken voortvloeiend uitgesteld heeft, komen nu de moeilijkheden in de verschaffing van de noodige vlottende middelen voor inventaris, loonen, etc. Tot steun van het hotelbedrijf bestaat een plan tot oprichting van een „Hotel-Treuhand A.-G.“

Het *financieele jaar 1919*. Niettegenstaande Zwitserland in dit opzicht een gunstig figuur maakt, moest de valutachaos en de storing van het evenwicht in het budget een ongunstige werking hebben. De ongunstige stand van de valuta noopte den Bundesrat om bij besluit van 26 December 1919, de balansvoorschriften voor naamloze vennootschappen, welke activa voor een belangrijk deel uit waarden in buitenlandsche valuta bestaan, in sterke mate te verzachten.

In het overzicht van verleden jaar werd reeds de aandacht gevestigd op het feit, dat er groote spanning op de kapitaalmarkt heerschte. Gedurende den oorlog werden er in Zwitserland voor ongeveer 2½ a 3 milliard francs nieuwe effecten gecreëerd, terwijl tevens groote posten fondsen uit het buitenland terugvloeiden. De industrie die vóór den oorlog hare leeningen tegen een rente van 4¼ of 4½ pCt. kon onderbrengen, is nu gedwongen 6 percents obligaties uit te geven, soms nog beneden pari. In de laatste maanden van 1919 rustte de emissie-werkzaamheid bijna geheel. De vlottende middelen waren door kort papier van den Staat en de „Bundesbahnen“ en door kantonnale en stedelijke leeningen opgezogen. De koersdaling op de beurs deed ook een ongunstige stemming ten opzichte van nieuwe fondsen ontstaan. De „Eidgenossenschaft“ slaagde er in om in Augustus 1919 een tweede lening van \$ 30.000.000, 5½ pCt. Goud Bonds voor tien jaar tegen een emissie-koers van 96¼ pCt. in New York te plaatsen. Het overzicht over de Zwitsersche Beurzen is van mooie statistieken betreffende het koersverloop der verschillende fondsen voorzien, terwijl een gedetailleerd overzicht van de leeningen der „Eidgenossenschaft“ op pag. 143 de aandacht verdient.

Een tabel van den fondsen-index der Zwitsersche beurzen geven wij hier verkort weer (werkelijke waarde in pCt. van nominale waarde).

Index van de Zw. beurzen.	45 Obligaties.	21 Aandeelen.	Totaal.
Nom. waarde in miljoen. francs.	1243,03 100 pct.	592,9 100 pct.	1835,9 100 pct.
Dec. 1910.....	95,31	192,50	123,71
„ 1911.....	94,81	188,60	122,20
„ 1912.....	91,74	183,82	118,63
„ 1913.....	90,57	183,00	117,56
Juli 1914.....	90,85	179,23	116,68
„ 1916.....	81,56	165,34	108,62
Dec. 1916.....	81,22	159,51	106,51
Juni 1917.....	82,15	164,32	108,69
Dec. 1917.....	77,61	160,38	104,34
Juni 1918.....	77,07	161,71	104,41
Dec. 1918.....	75,49	150,07	99,57
Juni 1919.....	75,54	142,84	97,28
Dec. 1919.....	67,02	107,10	79,97
Jan. 1920.....	66,60	106,97	79,64

De dalende tendens aan de effectenbeurs is dus zeer sterk, doch er mag niet uit het oog verloren worden, dat dit de stabiliteit van de markt enigszins verhoogt.

Over de positie van de „Schweizerische Nationalbank“ zijn weinig bijzonderheden mede te deelen. Een graphische voorstelling welke als bijlage in het boekje is, illustreert het verloop van den metaalvoorraad, de circulatie en de portefeuille.

In September 1914 werd de „Darlehenskasse der Schweizerischen Eidgenossenschaft“ opgericht, met het doel beleeningsoperaties te doen, welke bij de Nationalbank niet toegelaten zijn. Deze instelling heeft in de oorlogsjaren veel nut gesticht, doch nu neemt hare werkzaamheid in omvang af. Van 1914 tot 1919 schommelde de gemiddelde jaarlijksche circulatie van Darlehenskassenscheine tusschen frs. 7.983.575 (1917/18) en frs. 32.082.098 (1915/16).

De balanscijfers der particuliere banken zijn gedurende den oorlog natuurlijk sterk omhoog gegaan. Van 1913 op 1918 werd het gezamenlijke aandeelenkapitaal van 361¼ mill. frs. tot 452¼ mill. frs. verhoogd; in dezelfde jaren werd de reserve van 101½ mill. frs. tot 123½ mill. frs. verhoogd. De vreemde gelden zijn in die periode verdubbeld. De algemeene duurte is aan deze ontwikkeling niet vreemd geweest.

Voor het jaar 1919 worden groote afschrijvingen in verband met de daling der vreemde valuta aangekondigd.

De concentratiebeweging was in Zwitserland van geringe betekenis.

De toestand der hypotheekbanken is verre van gunstig, vele der hypotheecaire leeningen zijn in den Elzas, Fransche Jura en Zuid-Duitschland gesloten.

De „Finanztrusts“ verkeerden al in een even moeilijke positie. Deze ondernemingen vormen een zeer belangrijken factor in de Zwitsersche volkshuishouding, vooral de electriciteitstrusts. De meeste zijn echter naar het buitenland georiënteerd. De aandeelen en obligatiën waren eveneens voor een groot deel in den vreemde geplaatst, doch zijn in oorlogstijd teruggevloeid, waardoor aanmerkelijke koersdalingen plaats grepen. De zuivere beleggingstrusts hadden hun risico's meer verdeeld, zoodat hier de verliezen niet zoo groot zijn als bij de „Finanzierungsgesellschaften“, die soms heel eenzijdig naar één land georiënteerd waren.

Wij vestigen nog de aandacht op het interessante cijfermateriaal, dat de Schweizerische Bankverein ook hier weer biedt. In het boek vinden we ook nog een overzicht van de „Eidgenössische Finanzen“.

We zijn hiermede aan het einde van ons overzicht gekomen. Door de uitgave van de „Rückschau über Handel und Industrie der Schweiz 1914—1918“ en van het hierboven geëxcerpeerde verslag, heeft de Schweizerische Bankverein werk van blijvende waarde verricht. Door dit werk zijn we reeds nu in het bezit van een goed gedocumenteerde economische geschiedenis van Zwitserland in de oorlogsjaren.

H. M. H.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijk overzicht met bijlagen, van de opbrengst der Rijksmidde-

len over de maand Februari 1920, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Februari 1919.

De Oorlogswinst- en Verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 688.059.119, waarvan f 512.405.868 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningsfonds — behalve die op den Suikeraccijns, welke geene verzwaren van belastingdruk medebrachten — is dus in totaal f 831.953.486 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand op f 27.862.455 tegen f 17.934.472 in Februari 1919 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 9.927.983.

De opbrengst der afgelopen maand overtreft de raming met het bedrag van f 2.059.413; de opbrengst der vorige maand overtrof de raming met het aanzienlijk bedrag van f 6.759.510, zoodat de opbrengst over 1920 tot dusver de raming met f 8.818.923 te boven gaat.

Tot de gunstige resultaten van Februari 1920, in vergelijking met Februari 1919, droegen alle middelen bij, behalve de grondbelasting en nog eenige weinig beteekenende middelen.

De lagere opbrengst der grondbelasting is toe te schrijven aan vertraging bij de aanslagregeling, welke gewoonlijk op 25 Januari gereed is, doch in dit jaar eerst in de maand Maart kon worden vastgesteld. Deze vertraging was een gevolg van den achterstand op de hypotheekkantoren, waar de overboekingen niet zoo tijdig als anders konden geschieden, en ook de afsluiting der leggers vertraging ondervond.

De hogere opbrengst van de personeele belasting is vooral te danken aan de stijging der huren en voor de eigen panden aan de hogere schattingen van de huurwaarden.

De meerdere baten uit inkomsten- en vermogensbelasting zijn in hoofdzaak toe te schrijven aan de, met ingang van 1 Mei 1919, in werking getreden tariefsverhoging ingevolge de wetten van 11 April 1919 (Staatsbladen Nos. 169 en 170). In aanmerking genomen, dat het tarief voor de vermogensbelasting is verdubbeld, is de opbrengst dezer belasting over de maand Februari 1920 niet hoog te achten, hetgeen wijst op eene langzamere invordering dan ten vorigen jare.

Ofschoon de wet op de Dividend- en Tantiëmebelasting reeds in 1918 tot stand is gekomen, kon deze wet, in verband met de te treffen regeling ten aanzien van de gemeentelijke opcenten, eerst begin 1919 in werking treden; vandaar dat bedoelde belasting in de maand Februari 1919 slechts f 17.765 opbracht tegen f 832.279,72 in de afgelopen maand.

De hogere opbrengst van den suikeraccijns zal wel voornamelijk zijn toe te schrijven aan de mildere suikerdistributie; bovendien kunnen de arbeiders door hogere loonen meer suiker verbruiken dan vroeger.

De meerdere opbrengst van den wijnaccijns hangt samen met den lagen frankenkoers en wijst op een ruimeren invoer, doordat vele particulieren hunne geslonken wijnvoorraden aanvullen; de stijging van den gedistilleerd-accijns is een gevolg van het ophouden der rantsoenering, terwijl voorts valt te wijzen op de met 7 April 1919 ingegane tariefsverhoging, en op eene ruimere beschikking over grondstoffen.

De stijging in opbrengst van den zoutaccijns houdt verband met de lagere zoutprijzen; die van den bieraccijns hangt samen met een ruimeren aanvoer van grondstoffen; terwijl de matige stijging in opbrengst van den geslachtsaccijns, naar is aan te nemen, valt toe te schrijven aan de opheffing van de vleeschdistributie en het slachtverbod.

Het ruimer vloeien van de zegelrechten zal wel zijn de danken aan de met 1 Augustus 1919 in wer-

king getreden wet van 27 Juni 1919 (Staatsblad No. 432) tot wijziging der Zegelwet 1917 en aan de verscherping van toezicht.

De belangrijke toeneming bij de registratie-rechten houdt verband met meerdere overgangen van vast goed, met het grooter aantal uitgiften van nieuwe aandelen in naamloze vennootschappen e.d.

De stijging in opbrengst der invoerrechten, van het statistiekrecht en van de loodsgelden wijst op eene opleving van het internationaal verkeer, terwijl, wat de eerste twee middelen betreft, de sterke prijsstijging bovendien haren invloed op de ontvangsten deed gevoelen.

Het trekt de aandacht, dat de opbrengst van de middelen in de afgelopen maand hoewel geenszins onbevredigend, toch niet zoo bij uitstek gunstig was als in de voorafgaande maanden. Eenerzijds moet opgemerkt worden, dat, met name ten opzichte van de directe belastingen, uit de ontvangsten in de eerste maanden van het jaar geenerlei conclusie valt te trekken, doch anderzijds kan niet ontkend worden, dat in de naaste toekomst eene niet onaanzienlijke verlagening van het zeer hooge peil der in de laatste maanden ontvangen baten moet gevreesd worden.

AANTEKENINGEN.

Kleinhandelsprijzen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende. Naar de lezer ziet onderging de lijst der artikelen sinds de vorige opgave een aanzienlijke uitbreiding. Bij beschouwing van deze cijfers neme men in aanmerking, dat het voorkomt, dat een artikel tijdelijk door een of meer der 6 coöperaties niet werd verkocht, wat van invloed kan zijn op den loop der verhoudingscijfers.

Artikelen	1914	1915	1916	1917	1918	1919	Dec. 1919	Jan. 1920
Boonen (bruine)	157	175	214	136	111	146	239	236
„ (witte)	172	200	259	338	221	238	328	348
Erwten (capuc.)	153	178	192	236	211	217	222	225
„ (grauwe)	139	157	177	220	191	209	261	261
„ (groene)	143	160	203	140	103	130	203	200
Gort	123	142	161	135	123	197	194	194
„ (boekweit)	117	171	200	292	312	292	354	350
„ (haver)	103	137	150	147	120	120	150	100
Kaas (Leids.)	140	160	179	221	207	253	306	309
„ (Gouds.)	125	133	123	126	177	195	200	200
Koffie	88	91	101	118	174	169	164	161
Margarine	99	102	110	122	136	148	155	155
Meel (roggebl.)	85	104	130	144	130	130	130	—
„ (tarwebl.)	129	159	159	212	224	259	300	300
„ (boekw.)	114	152	195	324	362	314	348	348
Olie (boter)	101	127	149	235	409	381	289	289
„ (patent)	141	207	228	293	351	446	462	462
„ (raap)	137	188	208	329	540	519	430	414
Rijst	116	112	122	125	122	169	347	344
Soda	83	117	283	267	417	283	217	250
Stijfsel	107	130	160	320	680	577	353	353
Stroop	100	125	154	179	193	200	204	200
Suiker (basterd)	91	107	115	116	120	147	213	215
„ (melis)	89	97	100	103	103	121	182	180
Thee	113	117	120	127	119	139	144	140
Vermicelli	124	203	207	272	266	300	317	317
Zeep (w. Brist.)	100	119	126	160	183	191	191	153
„ (zachte)	87	121	158	121	117	275	329	354
Zout	80	90	90	110	190	160	160	160
Gemiddelde verhoudingscijfers.	116	141	165	195	228	239	255	258

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

Het Volkenbondverdrag en de Vrijhandel. — Onderstaande brief, op 15 Maart door de Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer” aan den Minister van Buitenlandsche Zaken aangeboden, werd

reeds in de dagbladers gepubliceerd. Ter wille van het belang der zaak doen wij hem evenwel hieronder nog in extenso volgen:

Gelijk met grond mag worden verwacht, is het oogenblik nabij, waarop Nederland zal toetreden tot den volkenbond. Dat wij zulks als een belangrijke stap beschouwen, behoeven wij nauwelijks te verzekeren. Al moge ook over den inhoud van het volkenbond-verdrag verschillend worden geoordeeld; al koestert ook de een hogere verwachtingen dan de ander van de gevolgen van den bond voor het geluk van de volkeren der wereld, — hierover behooren allen het eens te zijn, dat, nu de bond er is, elke aangesloten staat zich moet beijveren om, in samenwerking met zijne medeleden, de door het verdrag geboden gelegenheid aan te grijpen, teneinde den bond te doen beantwoorden aan zijn doel: het bevorderen van de samenwerking onder alle volkeren en het handhaven van internationale vrede en zekerheid.

Eenmaal tot den volkenbond toegetreden, zal Nederland zeker niet willen achterblijven in het vervullen van dezen plicht. Er zijn zelfs onder de onderwerpen, in het tractaat genoemd, waaromtrent Nederland boven de overige leden van den bond aangewezen mag worden geacht, het initiatief tot eene regeling te nemen.

Een van die onderwerpen wordt in artikel 23e van het verdrag genoemd:

„Sous la réserve, et en conformité des dispositions des conventions internationales actuellement existantes ou qui seront ultérieurement conclues, les Membres de la Société..... prendront les dispositions nécessaires pour assurer..... un équitable traitement du commerce de tous les Membres de la Société, étant entendu que les nécessités spéciales des régions dévastées pendant la guerre de 1914—1918 devront être prises en considération”.

Wij begroeten met vreugde in de aangehaalde bepaling van het verdrag de fundamente, waarop de door alle ware voorstanders van vrijhandel als wenschelijk, ja als noodzakelijk bevonden internationale vrijhandel kan worden gesticht.

In de maand Maart van het jaar 1919 richtten wij tot de afgevaardigden ter vredesconferentie te Parijs een schrijven, waarin wij — zonder het te willen doen voorkomen, dat wij daarmede iets nieuws betoogden — uiteenzetten, dat de algemeene vrijhandel een der grondslagen behoorde te zijn, waarop de door ieder zoo vurig gewenschte vrede, „die geen kiem voor een nieuwen oorlog in zich draagt,” moest rusten. Zolang de wetgevers der volkeren het in hun macht hebben, door beschermende maatregelen elkanders nijverheid en handel te schaden, zal geen vrede duurzaam kunnen zijn en zal de volkenbond gevaar loopen in elkaar te vallen. Wij wezen er op, dat volkeren, die door het heffen van hooge rechten den invoer van elkaars voortbrengselen trachten te verhinderen ter bescherming van eigen nijverheid, daardoor er toe bijdragen, dat zij elkaar als oneerlijke mededingers en dientengevolge als vijanden beschouwen. Ware reeds vóór 1914 het stelsel van algemeenen vrijhandel gehuldigd, het gevaar voor oorlog zou minder groot zijn geweest, ja wellicht niet bestaan hebben.

De bepaling van het boven aangehaald gedeelte van artikel 23, in verband met de considerans van het verdrag, geeft ons grond tot de meening, dat het in de bedoeling van de ontwerpers gelegen heeft, om zoo spoedig mogelijk te komen tot vrijhandel en ook langs dien weg het behoud van den vrede tusschen de volkeren te bevorderen.

De tijd is thans gunstig voor de verwezenlijking van dat denkbeeld. Er is geen Europeesche staat, die aan den oorlog heeft deelgenomen, waar niet reikhalzend wordt uitgezien niet alleen naar grondstoffen, teneinde de in den oorlog vernietigde industrieën weer op te bouwen, doch ook naar nuttige half-fabrikaten en afgewerkte producten om het te kort aan te vullen, dat tijdens den oorlog door vernieling of door stilstand van het bedrijf is ontstaan. In die landen zal geen meerderheid worden gevonden, die den invoer uit het buitenland zal willen belemmeren door heffing van hooge invoerrechten, differentieele rechten en dergelijke, teneinde daardoor de binnenlandsche nijverheid te beschermen met nog meerdere stijging van de toch reeds zoo drukkend-hooge prijzen als gevolg, of die ten laste van de berooide schatkist uitvoerpriemies of subsidies aan stoomvaartmaatschappijen zal willen uitkeeren. De pogingen in sommige landen, om een anti-dumping-wet tot stand te brengen, hadden geen succes; van een toepassing van de tijdens den oorlog door de Entente-staten genomen „Parijsche resoluties” hoort men niet meer spreken, terwijl van het door de Centralen gedacht „Mitteleuropa” uit den aard der zaak geen sprake meer kan zijn. Het een zoowel als het

ander zou trouwens in strijd zijn met de genoemde bepaling van het Volkenbond-verdrag.

Wij ontveinen ons niet, dat om tot algemeenen vrijhandel te komen, vele moeilijkheden zullen moeten worden overwonnen. Afschaffing van alle inkomende rechten, geheven van goederen, welke in het eigen land ook worden voortgebracht, zal vooreerst voor vele staten om redenen van fiscalen aard wellicht niet mogelijk zijn. Echter zou reeds een belangrijke stap zijn gedaan, indien in eene conferentie van leden van den volkenbond overeenstemming werd verkregen omtrent een zeker algemeen maximum, dat als belasting bij den invoer van goederen uit een land door een anderen staat mag worden geheven en welk maximum zóó laag zou moeten worden gesteld, dat het nauwelijks een ander dan een zuiver fiscaal karakter zou kunnen hebben. Dat ook het verkrijgen van een zoodanige overeenstemming moeilijkheden kan opleveren, ontkennen wij evenmin. Doch hoe eer de zaak aangevat wordt, hoe grooter de kans van slagen volgens onze meening is, daar de leden van den volkenbond elk middel zullen willen aangrijpen, dat kan bijdragen tot verbetering van den algemeenen economischen toestand.

Nederland is, zooals wij reeds zeiden, aangewezen om het initiatief tot bedoelde besprekingen te nemen, daar dit initiatief het beste kan uitgaan van een staat, die een vrijhandelsstaat bij uitnemendheid is en de waarde van vrijhandel, zoo voor de ontwikkeling van de binnenlandsche nijverheid als voor de goede verstandhouding met andere landen, uit eigen ervaring zal kunnen verdedigen. En wellicht wordt het door de omstandigheid, dat een in den oorlog onzijdig gebleven staat het initiatief neemt, mogelijk, dat ook die cultuurvolken, die nog niet in den bond zijn opgenomen, doch waarvan de opneming alsnog onontbeerlijk moet worden geacht, in het overleg betrokken worden. Aan het tot stand komen van eene regeling, bij welke iedereen zich kan neerleggen, zou zulks voorzeker in hooge mate bevorderlijk zijn.

Wij veroorloven ons derhalve Uwe Excellentie met aandrang in overweging te geven de uitvoering van het meer-geen genoemd gedeelte van art. 23 van het verdrag in den door ons geschetsten geest ter hand te nemen, zoodra Nederland lid van den volkenbond zal zijn geworden.

Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer”.

ANT. VAN GIJN, Voorzitter.

C. D. SALOMONSON, Secretaris.

's-Gravenhage, 15 Maart 1920.

De economische toestand van den Belgischen Congo. — De Belgische minister van koloniën gaf bij gelegenheid van de onlangs plaats gehad hebbende behandeling der koloniale begrooting in de Kamer een verslag van den stand van economische zaken in den Congo. Het volgende is daaraan ontleend.

Er valt in de oorlogsjaren op te merken, dat bij de meest beteekenende uitvoerproducten eenige wijzigingen gekomen zijn, zoo zijn ivoor en rubber op den achtergrond geraakt als exportproducten, daarentegen is de uitvoer van cocosvruchten en koper grooter geworden (koper in 1913 nog maar 1900 ton, in 1917 gestegen tot 27.500 ton). De oorlogsperiode heeft niet voor de kolonie betekend een tijd van gematigde activiteit, integendeel, het aantal handelsvestigingen is gestegen van 956 in 1913 tot 1751 in 1917. De hygiënische toestanden blijven in een gebied, met de natuurlijke eigenschappen zooals de Congostaat die kent, veel zorg vereischen. Het na afloop van de militaire expeditie vrijkomend geneeskundig personeel werd in de kolonie aan het werk gesteld in het belang van de inlandsche bevolking, vooral aan de bovenmatige kindersterfte wordt aandacht gewijd. Ook de slaapziekte baart nog altijd veel zorg. In de redevoering van den minister vinden wij hierover niet veel vermeld, maar het is bekend, dat de ziekte nog steeds bij duizenden zijn offers eischt. Volgens een schatting van de „Dépêche Coloniale” zou de inlandsche bevolking van den Belgischen Congo thans niet meer dan 10 miljoen bedragen, terwijl in officieele rapporten uit den jare 1907 nog van 30 miljoen inlandsche bewoners gesproken wordt. De minister noemde voor de Europeesche bewoners de volgende cijfers. Totaal 6266, waarvan 3263 Belgen, dat wil dus zeggen nauwelijks de helft, waarvan bovendien 2438 voor het bekleeden van amb-

telijke functies in den Congostaat gevestigd zijn. Met nadruk werd er op gewezen, dat hierin, in het belang der natie, verandering moet komen. De lezer herinnert zich, dat er meerdere malen op gewezen is, dat in verband met de voren aangerode omstandigheid, België weinig aangewezen geacht werd de bestuursplichten nog voor meer gebied in Afrika te aangaan. Men zoekt dan ook met belangstelling in het verslag van den minister wat gezegd wordt over de nieuwe provincies, t.w. Roenda en Oeroendi. De minister wees er op, dat aldaar een zeer tot ontwikkeling gekomen inlandsch bestuur bestaat. De Belgische autoriteiten — aldus de minister — zullen het bestaande stelsel intact laten en er zich toe bepalen, daarnaast residenten aan te stellen. Deze inrichting van het bestuur, die veel overeenkomst vertoont met de politiek die Nederland in Oost-Indië volgt, was reeds bij de Duitschers aangenomen en vond zijn oorzak daaraan, dat middelen en materiaal ontbraken om het gezag meer volstrekt in handen te nemen.

De opbrengst der kopermijnen, naar men weet gelegen in Katanga, was in 1918 geringer dan in 1917. De Union Minière du Haut Katanga produceerde in het eerstgenoemde jaar 20.742 tons, in 1917 daarentegen 27.497 tons. Het verschil is te wijten aan kolengebrek en de influenza-epidemie. De Kasai diamantmijnen produceerden 164.182 karaat in 1918, tegen 90.000 karaat in 1917. De Société Géologique et Minière exporteerde 274 tons tinsteen in 1918, tegenover 103 tons in 1917. De productie van de Kilo en Moto goudmijnen is iets gestegen, in 1917 is de opbrengst geweest 3573 K.G., in 1918 3605 K.G.

De palmkernen vormen het belangrijkste exportartikel. De productie van het jaar 1918 wordt geschat op 40.000 tons tegen 8000 in 1914. In de kolonie zelf werden in 1907 7000 ton palmolie vervaardigd tegen 2500 ton in 1914.¹⁾ Voor de verdere uitbreiding van deze cultuur en industrie is voorshands nog een bezwaar de moeilijkheid van transport. Men weet, dat inzonderheid van Engelsche zijde thans belangstelling getoond wordt voor de ontwikkeling van deze cultuur in den Congo. Gaarne zou men in de kolonie in elk opzicht uit het zoo bij uitstek gemakkelijk te winnen product nut willen trekken. De overheid heeft daarom een prijs van 25.000 francs beschikbaar gesteld voor de uitvinding, waarbij palmolie gebruikt kan worden als brandstof voor een machinalen ploeg.

Sprekende van de spoorwegen deelde de minister nog mede, dat men bezig is de lijn Leopoldville—Matadi — „de sleutel van de kolonie” — voor een omvangrijker verkeer in te richten. Hiertoe wordt de lijn zelf verbeterd, maar voorloopig is al reeds begonnen het wagenpark aanzienlijk te vermeerderen. Op het oogenblik is de jaarlijksche vervoercapaciteit 70.000 ton, die men hoopt te kunnen opvoeren tot 200.000 ton.

¹⁾ Vergelijk de cijfers op pag. 498, jaargang 1918.

De Gouddekking der Federal Reserve Notes. — Overeenkomstig eene op prijs gestelde aanwijzing van de Statistische Afdeeling van den Fed. Reserve Board worden met ingang van dit nummer in de onder de Bankstaten medegedeelde weekcijfers der Fed. Res. Banks enkele wijzigingen aangebracht, waarbij in de eerste plaats voor het tweede dekkingspercentage een ander in de plaats wordt gesteld.

De Fed. Res. Act schrijft voor, dat voor de deposito's een dekking in goud en verder wettig betaalmiddel aanwezig moet zijn van 35 pCt. en voor de Fed. Res. Notes een gouddekking van 40 pCt. Men kan dus, na deze 35 pCt. in mindering te hebben gebracht van den voorraad goud en verder wettig betaalmiddel, de rest van den goudvoorraad beschouwen als beschikbaar voor dekking der circulerende bankbiljetten. Op dezen voet opgezet komt in het aldus berekend dekkingspercentage der bankbiljetten duidelijk naar voren, in welke mate de positie der Fed. Res. Banks nog verdere biljetten-emissie toelaat. De Fed. Res. Board is op 9 Augustus 1918 met het publiceeren van dit ver-

houdingscijfer begonnen. Wij laten dus hieronder maandsgewijs dit dekkingscijfer volgen.

Duidelijk komt in de cijfers uit, hoe zoowel in het najaar 1918 als in het najaar 1919 de positie ongunstiger is geworden.

Gouddekking Fed. Res. Notes (na aftrek van 35 pCt. der deposito's):

9 Augustus 1918	76,3 pCt.	1 Augustus 1919	61,4 pCt.
6 September „	69,6 „	5 September „	60,1 „
4 October „	62,3 „	3 October „	59,1 „
1 November „	60,6 „	7 November „	54,6 „
6 December „	59,0 „	5 December „	53,7 „
3 Januari 1919	60,7 „	2 Januari 1920	49,5 „
7 Februari „	65,6 „	9 „	51,5 „
7 Maart „	63,3 „	16 „	51,5 „
4 April „	63,7 „	23 „	51,0 „
2 Mei „	63,4 „	30 „	50,5 „
6 Juni „	66,5 „	6 Februari „	49,7 „
3 Juli „	61,7 „		

In het vervolg zal wekelijks in plaats van het tot dusver gegevene het aldus berekend gouddekkingspercentage der Fed. Res. Notes naast het algemeen dekkingspercentage in dit land worden weergegeven.

Tegelijk zijn op gelijke instigatie nog enkele andere wijzigingen aangebracht. Zoo is de aanduiding der verschillende goudposten verduidelijkt en voorts de onjuistheid, dat in de weergegeven totale depositocijfers het kapitaal begrepen zou zijn, hersteld.

ONTVANGEN:

* *Voorlezingen over Zee-assurantie* door Mr. A. A. W. van Wulfften Palthe, Rotterdam 1920.

* *Rapport der Studie-Commissie naar aanleiding van haar bezoek aan Suriname*, uitgebracht aan het Suriname Studie-Syndicaat, Rotterdam, geen jaartal.

* *Mijnbouwpolitiek* door Mr. F. H. Neiszen, 's-Gravenhage 1920.

Financial & Commercial Review 1919, uitgegeven door de Swiss Bank Corporation te Londen.

Het verslag bevat als steeds de gewone overzichten den financielen toestand en den goederenhandel betreffende. Van de eerste vinde hier een resumé der bankfusies in Engeland gedurende 1919 vermelding. Als bijlage bevindt zich in het werkje een waardevol overzicht van den loop der wisselkoersen te Londen in het vorig jaar, uitgedrukt in procenten van de nominale waarde.

* Wordt nader aangekondigd.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Januari 1920.

E. L. Schaub, The regulation of rentals during the war period; *Ch. W. Collins*, The problem of an independent national audit; *J. Viner*, Who paid for the war?

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, December 1919.

M. Weber, Die Wirtschaftsethik der Weltreligionen. Das antike Judentum. (Schluss); *Prof. H. Levy*, Studien über das englische Volk II; *Dr. Th. Sehmer*, Das Versagen der obligatorischen Schiedsgerichte im Kampfe zwischen Kapital und Arbeit in Australien und Neuseeland; *Dr. S. Budge*, Waren- oder Anweisungstheorie des Geldes?

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, Januari 1920.

D. Drummond Fraser, The nation's balance sheet.

Journal of the Royal Statistical Society. — Londen, Januari 1920.

E. H. Godfrey, Fifty years of Canadian progress as illustrated by official statistics, 1867 to 1917; *J. E. Allen*, Some changes in the distribution of the national income during the war; *A. Guldberg*, Expansions useful in the theory of frequency distributions.

Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap. — Amsterdam, Januari 1920.

J. H. F. Kohlbrugge, Primitieve denkwijze, *Dr. L. Rutten* en *Dr. W. Hotz*, De geologische expeditie naar Ceram. Tiende verslag; *Dr. L. Rutten*, De geologische expeditie naar Ceram, Elfde (laatste) verslag; *Dr. L. Rutten*, Ontwikkelings-mogelijkheden van het eiland Ceram; *Dr. J. de Hullu*, De Zijpe in W.-Friesland omstreeks 1553; *S. P. L'Honoré Naber*, Hypothetische eilanden in de Barents-zee.

The geographical Journal, — Londen, Januari 1920.

A. G. Ogilvie, A contribution to the geography of Macedonia; *W. M. Davis*, The islands and coral reefs of Fiji; *Miss H. C. Bowser*, The Kongo-San.

De Indische Gids. — Amsterdam, Januari 1920.

J. Habbema, Het schrikbeeld der overbevolking van Java; *Prof. Dr. A. H. Berkhout*, Het proefstation voor het Indische Boschwezen; *W. H. v. d. Haas*, De gevolgen van de dubbeltjespolitiek bij het Boschwezen in Ned. Indië; *A. M. W. van Renesse*, De economische verdediging van Duitsch-Oost-Afrika; *Ir. J. Frjiling*, Door de Toradjalanden.

De West-Indische Gids. — Amsterdam, Januari 1920.

A. van der Deure, Rechtszekerheid van den grondeigendom in Suriname; *Dr. R. Römer*, Sanitaire beschouwingen in verband met immigratie van werkrachten in Suriname (vervolg); *P. Euwens O. P.*, Curaçao's eeuwfeest, 1816—4 Maart—1916; *Mr. R. Bijlsma*, Militairen als Gouverneur van Suriname in de eerste helft der achttiende eeuw.

Koloniale Rundschau. — Berlijn, October/December 1919.

D. Westermann, Vergebelich gearbeitet? *Dr. Seitz*, Die Lage der deutschen Unternehmungen in Südwestafrika; *M. Schlagintweit*, Koloniale Propaganda; *C. Kettler*, Die Lage der deutsch-afrikanischen Seeschiffahrt nach dem Kriege; *D. K. Avenfeld*, Die Lage der deutschen evangelischen Missionen in Afrika; *Dr. P. J. Pietsch*, Die Zukunft der deutschen katholischen Missionen in Afrika; *Dr. H. Feldmann*, Welche Schäden sind der deutschen ärztlichen Mission in den deutschen Kolonien durch den Krieg entstanden?

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, Januari 1920.

J. Mendel, Die Umgestaltungen in der deutschen Berg- und Hüttenindustrie; *E. Sportleder*, Maschinenausfuhr; *K. Hartmann*, Achtzig Jahre deutscher Arbeiterschutz-Gesetzgebung: 1839 bis 1919; *Schulz*, Asbest in der Kriegswirtschaft; *W. Porstmann*, Der Film als Instrument.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Jan.—15 Febr. 1920.

Prof. Dr. H. Blink, De Nederlandsche Vereeniging voor Economische Geographie 17 Dec. 1909—17 Dec. 1919; *Mr. J. H. Abendanon*, Nederlandsche handel en scheepvaart op de Canarische eilanden; *Mr. Dr. J. G. Blink*, Kennis van concrete economische toestanden; *W. E. Boerman*, Economisch-geographische schets van 's-Gravenhage; *Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk*, Economische geographie in verband met andere taken van economie; *Prof. Mr. Dr. G. W. J. Bruins*, Economische geographie en economie; *Ir. A. E. R. Collette*, Internationale telegraaf-conferentie te Washington; *Prof. Dr. D. van Embden*, Economische geographie; *Mr. D. Fock*, Over het Tijdschrift voor Economische Geographie; *Dr. P. Fockens*, De economische geographie voor het onderwijs; *Prof. Mr. Dr. Ant. van Gijn*, Verbruiker en voortbrenger; *G. J. D. C. Goedhart*, De verbreiding der coöperatie; *P. Goed-*

hart, Economische geographie en het onderwijs in de aardrijkskunde; *Prof. Mr. Dr. A. Heringa*, Arbeidsconflicten; *Dr. P. van Hoek*, Enkele aantekeningen over landbouw-geographie als onderdeel der landbouwwetenschap; *G. E. Huffnagel*, Kenteringen; *Mr. Dr. E. van Ketwich Verschuur*, De Groningsche graanmarkten en het transportverkeer; *Prof. Mr. J. C. Kielstra*, De economische geographie der koloniën; *F. M. Knobel*, Na tien jaren; *Prof. S. Koenen*, Moet Nederland zich economische onafhankelijkheid tot taak stellen? *H. van Kol*, Handelsmoraal der Japanners; *H. ter Kuile*, Wetenschap en economische ontwikkeling; *J. Lels*, De scheepsbouw langs de rivier de Noord; *Mr. J. A. Levy*, Aardkennis, eene aanvulling; *F. B. Löhvis*, Wet betreffende ruilverkaveling in Frankrijk; *Mr. H. W. Methorst*, Nederland een voorbeeld; *Dr. J. A. Nederbragt*, Statistiek en economische geographie; *Mr. J. A. N. Patijn*, Verplaatsing van welvaart; *Ir. J. C. Ramaer*, Economische geographie in verband met bevolkingscijfers; *Jhr. Mr. H. Smislaert*, Paradox; *Prof. Mr. Dr. C. A. Verrijn Stuart*, Economie en economische geographie; *E. P. Westerveld*, Het belang van de studie der economische geographie voor het staatsbedrijf van de posteries, de telegraphie en telefonie; *Ir. H. Wortman*, Eenige waarschijnlijk spoedig te verwachten gevolgen van de afsluiting der Zuiderzee.

De Vereeniging voor Economische Geographie bestaat 10 jaar. De redactie heeft hierin aanleiding gevonden een dubbel nummer het licht te doen zien, waartoe een groote reeks belangstellenden in het werk der vereeniging door een kortere of langere bijdrage hebben medegewerkt. De vereeniging, wier geschiedenis in een eerste artikel door *Prof. Dr. H. Blink* beschreven wordt, kan wijzen op een belangrijke werkzaamheid. Ook in de toekomst blijve zij krachtig op dezen weg voortgaan.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	December 1919		Januari 1920	
	Posten.	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten.	104943	f 10.083.476	100479	f 11.655.323
door overschrijving ¹⁾ .	48796	„ 68.693.888	49562	„ 82.835.636
Particuliere rekeninghoud.	6587 ²⁾	„ 20.574.758	6857 ²⁾	„ 21.960.350
Saldo te goed part. rek. u.o.	—	„ 5.683.544	—	„ 4.955.774

¹⁾ Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde p.l.m. f 20.361.874.33 per maand. ²⁾ Aantal.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	December		Januari	
	1919	1918	1920	1919
<i>Staatmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	46.578	46.476	43.521	48.484
„Emma”.....	63.084	51.280	61.022	53.150
„Hendrik”.....	31.743	22.350	27.700	25.146
Totaal....	141.405	120.106	132.243	126.780
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	46.187	43.231	47.599	43.355
Mijn Laura en Vereeniging.....	42.800	37.800	43.543	41.941
Oranje-Nassau mijnen.....	63.476	59.402	65.723	62.424
Mijn Willem Sophie.....	17.555	12.837	18.245	14.832
Totaal....	170.018	153.270	175.110	162.552
Totaal generaal	311.423	273.377	307.353	289.333

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: zooals uit bovenstaande cijfers blijkt, was de productie in Januari 1920 grooter dan in elk der maanden van 1920. Vergeleken met de overeenkomstige maand van verleden jaar werd thans ruim 18.000 ton méér geproduceerd. Voorts zijn in tegenstelling met de vroegere opgaven in boven-

staande cijfers niet begrepen de hoeveelheden geproduceerd kolenslik, zulks naar aanleiding van eene opmerking van deskundige zijde, volgens welke het wenschelijk werd geacht, deze buiten beschouwing te laten. De hoeveelheid geproduceerd kolenslik bedroeg voor alle mijnen tezamen in het jaar 1919 133,629 ton en in Januari 1920 13.065 ton.

RESUME UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (SUPREME ECONOMIC COUNCIL)

		Maandel. gemidd.		1919							1920	
		1913	1919	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	24,336	19,731	17,754 ³	19,905 ¹	15,042 ²	18,352 ²	21,567 ¹	19,350 ²	21,766 ⁴	19,508 ³	
	Ver. Staten	43,087	41,157	38,583	40,370 ²	53,238 ¹	39,544 ²	54,911 ¹	16,621 ²	33,223 ⁴	46,556 ³	
	Frankrijk	3,404	1,869 ³	858 ³	1,430 ³	1,787 ³	1,838 ³	2,265	1,820 ³	2,066	—	
	Duitschland	15,961	9,049	8,312	9,988	8,907	9,962	10,358	10,217	10,458	—	
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	627	669	651	530	590	452	634	642	676	
	Ver. Staten	2,622	2,590	2,149	2,468	2,788	2,529	1,894	2,431	2,676	3,064	
	Frankrijk	434	110	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Duitschland	1,608	525	527	576	569	534	559	—	—	—	
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons)	Engeland	1,957	2,994	2,524	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	Kwartaals-opgave	
	Ver. Staten	148	2,967	3,874								
	Frankrijk	229	217	110								
	Italië	545	315	272								
Imports (netto) 1000 £	Engeland	54,930	122,299	110,982	141,383	133,521	132,876	133,845	123,298	143,575	158,034	
	Ver. Staten	30,501	64,815	56,770	69,382	61,605	87,721	81,394	86,195	76,606	—	
	Frankrijk	28,071	99,262	90,946	93,513	—	91,926	93,445	89,080	—	—	
	Italië	44,129	53,857	83,112	44,542	44,741	50,311	49,039	50,122	—	—	
Exports (binnenlandsche producten) 1000 £	Engeland	43,770	66,531	64,562	65,315	74,773	66,500	79,061	87,111	90,858	105,880	
	Ver. Staten	42,505	134,562	189,160	116,245	132,181	121,270	129,319	152,043	139,253	—	
	Frankrijk	22,934	29,044	19,133	24,735	—	27,760	28,722	27,802	—	—	
	Italië	41,374	16,063	16,250	14,754	18,648	22,224	25,456	23,766	—	—	
Scheepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	2,463	2,415	2,811	2,777	2,832	2,872	2,678	3,006	2,588	
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	4,440	3,912	4,464	5,054	4,704	4,872	5,016	3,456	—	—	
	Frankrijk (geladen)	2,876	1,860	1,793	1,853	1,878	2,131	1,979	2,248	—	—	
Index-cijfers: Groothand. prijzen	Engeland (Economist)	100	235.2	229.8	239.6	241.5	244.7	252.4	259.4	273.5	288.5	
	Ver. Staten (Bradstreet's)	100	202.7	196.5	205.2	217.2	211.5	212.0	216.2	219.1	221.2	
	Frankrijk	100	358.3	330.4	348.6	347.5	360.0	383.8	407.1	424.9	—	
Wisselkoersen: (wekel. gemiddelde)	New York op Londen	100	91.18	94.98	91.04	87.59	85.94	86.15	84.21	78.19	75.71	
	New York op Parijs	100	75.03	80.42	74.81	65.35	61.21	60.32	55.28	47.83	44.70	
	Parijs op Londen	100	125.53	117.89	122.56	134.37	140.24	142.45	152.61	153.76	170.39	

1) Vijf weken. 2) Vier weken. 3) Inclusief de productie van Lotharingen. 4) Voorloopige opgave.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN NOVEMBER 1919.

(Ontleend aan „de Ingenieur”.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			November 1919.	November 1918.
Maatsch. tot Expl. van S.S., N. C.-S. en Noord-Brab. Duitse Spoorwegmaatschappij	f 2.621.098,—	f 5.141.426,—	f 7.976.123,—	f 6.547.191,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 2.653.297,—	„ 2.608.956,—	„ 5.450.053,—	„ 4.100.823,— ¹⁾
Tramw.mij. „de Meijerij”	—	—	„ 33.058,23	„ 35.248,31
Zuid-Nederlandsche Stoomtramweg-mij.	„ 5.978,71½	„ 24.040,15½	„ 32.897,59½	„ 83.374,77½
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 65.594,01	„ 90.549,98	„ 161.960,54	„ 121.592,62
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	„ 63.386,23½	„ 125.856,23	„ 189.242,46½	„ 210.939,24½
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 26.699,98½	„ 8.513,83½	„ 35.537,47	„ 37.171,77
Gemeentetram te Amsterdam	„ 925.093,60	—	„ 925.093,60	„ 648.861,07½
Rotterdamsche Electriche Tramweg-mij.	„ 435.416,01½	—	„ 435.416,01½	„ 295.973,83½
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	„ 640.000,—	„ 427.638,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 14.400,—	„ 14.700,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	„ 69.600,—	„ 59.600,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch.	—	—	„ 340.500,—	„ 314.400,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	„ 299.400,—	„ 257.000,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 62.000,—	„ 43.600,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 14.600,—	„ 10.400,—
Kediri Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 59.400,—	„ 50.769,—
Malang Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 57.400,—	„ 34.017,—
Deli-Spoorweg Maatschappij	—	—	„ 606.000,—	„ 408.850,—
Dedemvaartsche Stoomtramweg-maatschappij ..	f 13.702,06	f 25.540,58½	„ 41.571,06½	„ 39.367,08½

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in „de Ingenieur” ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek” ontleend.

1) Definitieve opgave.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	Februari 1920		Februari 1919	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk...	27.133	f1.362.144.650	19.048	f1.009.281.873
Ter voldoening van Rijksbelast.	872	9.403.347	800	12.992.840
	9.950	1.034.420.021	5.633	627.196.203

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Guldens).

	Februari 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	198.431	582.973	718.167
Personeele belasting ..	671.058	1.777.328	1.264.377
Inkomstenbelasting ..	4.991.387	9.608.698	5.431.141
Dividend- en tantièmebelasting	832.280	2.877.068	17.765
Vermogensbelasting ..	585.146	1.274.468	785.994
Accijnzen.			
Suiker	3.968.544	8.067.606	6.601.368
Wijn	25.680	60.261	22.905
Gedistilleerd	8.308.677	7.243.049	3.019.952
Zout	180.349	461.083	292.944
Bier	76.212	176.770	88.303
Geslacht	1.012.500	2.090.504	2.212.092
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.717.636	4.005.494	2.524.242
Registratierechten ..	4.221.845	8.171.894	4.228.367
Successierechten	2.138.642	6.074.498	4.155.544
Invoerrechten	3.127.493	6.321.798	2.094.853
Gouden en zilveren werken			
Belasting	85.296	165.998	127.016
Essaailoon	49	138	118
Statistiekrecht	315.283	743.965	418.497
Mijnen	—	—	—
Domeinen	110.369	234.311	200.260
Staatsloterij	167.576	184.650	184.730
Jacht en vischerij ..	217	756	725
Loodsgelden	127.784	301.706	130.904
Totaal	27.862.465	60.425.006	34.520.264

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Februari 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	39.836	117.197	144.441
Personeele belasting ..	125.750	336.115	226.601
Inkomstenbelasting ..	1.556.167	3.017.458	2.460.582
Vermogensbelasting ..	145.925	323.526	313.857
Dividend- en tantièmebelasting	274.652	949.433	—
Accijnzen.			
Suiker	793.709	1.613.521	1.320.273
Wijn	5.136	12.050	4.581
Gedist. (binn.- en buitl.)	330.868	724.305	301.995
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	32.351	101.883	138.225
Registratierechten ..	—	—	—
Totaal	3.304.384	7.195.488	4.910.555

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Februari 1920	Sedert 1 Januari 1920
Oorlogswinstbelasting	6.808.051	16.574.043
Verdedigingsbelasting Ia	177.436	380.855
Verdedigingsbelasting Ib	778.015	1.868.328
Verdedigingsbelasting II	2.030.243	3.801.819
	9.793.745	22.625.045

¹⁾ Hieronder begrepen f 346.200 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 894.896. ³⁾ idem f 460.545.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15)	Zweeds. R.ksbk 7 19 Mrt. '20
Bk. (Bel. Binn. Eff. 4½ 1 Juli '15)	Bk. v. Noorw. 6-6½ 18 Dec. '19
(Vrsch. in R.C. 5½ 19 Aug. '14)	Zwits. Nat. Bk. 5 21 Aug. '19
Bk. van Engeland 6 6 Nov. '19	Belg. Nat. Bk. 3½ 6 Oct. '19
Duitsche Rijksbk. .5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5 12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk 5 31 Aug. '14	Bank v. Italië .5 10 Jan. '18
Oostenr. Hong. Bk. 5 12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4½-5½ —
Nat. Bk. v. Denem. 7 21 Nov. '19	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
20 Mrt. '20	3¼	4	5¾	4-¾	—	6½-7 1)
15-20 M. '20	3¼	3¾-4	5¾-7½	4-¾	—	6-9
8-13 „ '20	3⅞-¾	3¼-4¼	5¼-¾	4-¾	—	6½-13
1-6 „ '20	3⅞-¾	3¼-1½	5½-6	4-¾	—	8½-10
17-22 M. '19	3½-¾	4-1½	3½-¾	4-¾	—	3¾-6
18-23 M. '18	2¾-3½	4-1½	3½/82	4-¾	—	2½-5½
20-24 Juli '14	3½-1½	2¼-¾	2¼-¾	2½-1½	2¾	1¾-2½

¹⁾ Noteering van 19 Maart.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Over het algemeen was te tendens deze week eerder vast. Ponden, die de laatste dagen der vorige week sterk in reactie waren, konden deze week weder belangrijk verbeteren en stegen van 9.90 tot 10.43. Parijs en België liepen aanvankelijk eveneens op, maar waren later weer meer aangehouden en sloten ongeveer op de openingskoersen. Marken waren Maandag zeer flauw, maar konden den volgenden dag sterk verbeteren.

Daarna had echter het aanbod weder meer de overhand en brokkelde de koers gestadig af. Dollars waren tamelijk vast, omstreeks 2.73½. De sterkste stijging was voor Skandinavii. Vooral Kopenhagen was zeer gezocht en op sommige dagen bijna niet te krijgen. De koers verbeterde van 47.— tot 49.10. Zwitserland en Spanje waren Woensdag zeer gezocht, maar bleven daarna tamelijk stationnair. Weenen was iets beter ca. 1.30. In de overige landen waren de omzetten gering.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
15 Mrt. 1920..	9.86	19.70	2.85	1.05	20.55	2.72¼
16 „ 1920..	10.12½	20.50	3.75	1.35	21.—	2.74¾
17 „ 1920..	10.19½	20.65	3.35	1.25	21.05	2.74
18 „ 1920..	10.20	20.25	3.50	1.35	20.95	2.73¼
19 „ 1920..	10.32½	20.05	3.55	1.35	20.65	2.73½
20 „ 1920..	10.44½	19.90	3.42½	1.30	—	—
Laagste d. w. ¹⁾	9.85	19.30	2.60	1.05	20.10	2.70½
Hoogste „ „ ¹⁾	10.45	20.70	3.70	1.35	21.40	2.76
13 Mrt. 1920..	10.—	19.70	3.20	1.20	21.45	2.77½
6 „ 1920..	9.93	19.92½	2.97½	1.20	20.50	2.71½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

^{*)} Noteering te Amsterdam. ^{**)} Noteering te Rotterdam. ¹⁾ Particuliere opgave. ²⁾ Noteering van 12 Maart. ³⁾ idem van 5 Maart.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Christantia	Zwitserland	Spanje	Bataavia
15 Mrt. 1920	64.50	46.25	47.—	45.60	46.50	101¾
16 „ 1920	55.50	46.50	48.25	46.75	47.75	101¾
17 „ 1920	56.50	47.50	48.50	47.50	48.50	101¾
18 „ 1920	56.20	48.25	49.25	47.25	48.25	101¾
19 „ 1920	56.25	48.50	49.50	47.10	48.25	101¾
20 „ 1920	56.95	49.25	49.75	47.25	48.50	101¾
L'ste d. w. ¹⁾	54.75	46.25	47.25	45.60	46.—	101¾
H'ste „ „ ¹⁾	56.95	49.25	49.75	47.40	48.75	101¾
13 Mrt. 1920	55.50	47.50	48.25	46.50	48.25	101¾
6 „ 1920	53.50	43.30	48.—	45.75	48.60	101¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

^{*)} Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterdam. (in ct. p. gld.)
20 Maart 1920	3.77.25	13.77	nom.	36 ³ / ₄
Laagste d. week	3.66.—	13.37	nom.	36 ³ / ₈
Hoogste „ „	3.83.25	13.77	nom.	36 ⁷ / ₈
18 Mrt. .. 1920	3.68.—	13.42	nom.	36 ⁷ / ₈
6 „ .. 1920	3.58.50	13.76	nom.	37 ¹ / ₄
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 ¹ / ₄	95 ¹ / ₄	40 ³ / ₄

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	6 Mrt. 1920	13 Maart 1920	15-20 Maart Laagste	20 Maart Hoogste	20 Maart 1920
Alexandrië ..	Piaat. p. £	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆
*B. Aires ¹⁾ ..	d.p.gd.pes.	66 ³ / ₈	64 ¹ / ₄	61 ¹ / ₂	65 ¹ / ₂	62 ³ / ₈
Calcutta	sh/d.p.rup.	2 ⁷ / ₈	2 ⁵ / ₈	2 ⁴ / ₄	2 ⁵ / ₈	2 ⁴ / ₄
Hongkong ...	id. p. \$	5/4	4 ¹¹ / ₁₆	4/10	4/11	5/1
Lissabon	d. p.escudo	17 ³ / ₈	16 ³ / ₈	15 ¹ / ₄	16 ¹ / ₄	15 ³ / ₄
Madrid	Peset. p. £	20.51	21.14	20.80	21.52	21.50
*Montevideo ¹	d.p.peso	71 ³ / ₈	65 ¹ / ₄	64	66 ³ / ₄	64 ⁷ / ₈
Montreal....	\$ per £	4.12 ³ / ₈	4.11 ¹ / ₂	4.08	4.26	4.24 ¹ / ₂
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	18 ¹ / ₁₆	—	17 ¹⁷ / ₃₂	17 ²³ / ₃₂	17 ¹⁷ / ₃₂
Rome	Lires p. £	64.80	67.—	66.75	72.—	71.75
Shanghai ...	sh/d.p.tael	8/1	7/3	7/0	7/9	7/6
Singapore ..	id. p. \$	2 ⁴ / ₁₆	2 ³ / ₇	2 ³ / ₄	2 ⁴ / ₄	2 ³ / ₇
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	14 ¹ / ₈	14 ⁷ / ₁₆	14 ³ / ₈	14 ³ / ₈	14 ¹ / ₈
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2 ⁸ / ₁₆	2/7	2/6	2 ⁸ / ₁₆	2 ⁶ / ₁₆

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
20 Maart 1920.....	72 ³ / ₈	126	
13 „ 1920.....	60 ³ / ₈	117	
6 „ 1920.....	78 ⁷ / ₈	128 ³ / ₄	
28 Febr. 1920.....	83 ³ / ₈	130	
22 Mrt. 1919.....	47 ³ / ₄	101 ¹ / ₈	
23 Mrt. 1918.....	46	92 ⁷ / ₈	
20 Juli 1914.....	24 ¹ / ₁₆	54 ¹ / ₈	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 Maart 1920

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 144.265.320,80 ¹ / ₂	B.-bk. „ 3.235.528,18	Ag.sch. „ 58.061.246,73	f 205.562.095,71 ¹ / ₂
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—	—	—
Idem eigen portef.	f 56.609.356,—	—	—	56.609.356,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	—	—	—
Beleeningen	H.-bk. f 83.649.459,32	B.-bk. „ 14.195.349,99 ¹ / ₂	Ag.sch. „ 93.876.340,13	f 191.721.149,44 ¹ / ₂
Op Effecten	f 189.922.349,44 ¹ / ₂	—	—	189.922.349,44 ¹ / ₂
Op Goederen en Spec.	1.798.800,—	—	—	1.798.800,—
Voorschotten a. h. Rijk	—	—	—	191.721.149,44 ¹ / ₂
Munt en Muntmateriaal	—	—	—	10.852.218,70 ¹ / ₂
Munt, Goud	f 56.411.550,—	—	—	56.411.550,—
Muntmat., Goud	„ 577.384.005,43 ¹ / ₂	—	—	577.384.005,43 ¹ / ₂
	f 633.795.555,43 ¹ / ₂	—	—	633.795.555,43 ¹ / ₂
Munt, Zilver, enz.	„ 10.173.884,56	—	—	10.173.884,56
Muntmat., Zilver	—	—	—	—
Effecten	—	—	—	643.969.439,99 ¹ / ₂
Bel. v. h. Res. fonds.	f 4.512.136,88	—	—	4.512.136,88
id. van ¹ / ₈ v. h. kapit.	„ 3.908.012,74 ¹ / ₂	—	—	3.908.012,74 ¹ / ₂
Geb. en Meub. der Bank	—	—	—	8.420.149,62 ¹ / ₂
Diverse rekeningen	—	—	—	3.312.000,—
	—	—	—	40.243.818,76
	—	—	—	f 1.160.690.228,24 ¹ / ₂
Passiva.				
Kapitaal	f 20.000.000,—	—	—	20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.000.000,—	—	—	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.008.661.775,—	—	—	1.008.661.775,—
Bankassignatiën in omloop	„ 1.171.232,93	—	—	1.171.232,93
Rek.-Cour.) Het Rijk f —	—	—	—	—
) Anderen „ 104.613.972,63	104.613.972,63	—	—	104.613.972,63
Diverse rekeningen	„ 21.243.247,68 ¹ / ₂	—	—	21.243.247,68 ¹ / ₂
	f 1.160.690.228,24 ¹ / ₂	—	—	1.160.690.228,24 ¹ / ₂

NED. BANK 20 Maart 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 420.565.728,09¹/₂
 Op de basis van ¹/₈ metaaldekking „ 197.676.831,98¹/₂
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.102.828.640,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	—	14.550.880,69
Buitenlandsche wissels.....	1.722.654,—	—
Beleeningen	538.709,91 ¹ / ₂	—
Goud	65.716,19	—
Zilver	298.890,03 ¹ / ₂	—
Bankbiljetten	—	7.375.275,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	—	4.350.872,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opsch. schulden
20 Mrt. 1920	633.796	10.174	1.008.662	105.785
13 „ 1920	633.730	9.875	1.016.037	110.228
6 „ 1920	633.663	9.601	1.022.000	129.147
28 Febr. 1920	633.241	9.390	1.026.549	130.520
21 „ 1920	632.984	9.088	1.012.457	136.473
22 Mrt. 1919	670.253	9.597	992.658	83.231
23 Mrt. 1918	723.051	7.337	864.373	66.509
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
20 Mrt. 1920	205.562	131.000	191.721	420.566	58
13 „ 1920	220.113	145.000	191.182	417.837	57
6 „ 1920	244.078	170.000	194.080	412.534	56
28 Febr. 1920	242.008	167.000	199.825	410.703	56
21 „ 1920	237.536	162.000	199.601	411.773	56
22 Mrt. 1919	113.894	82.000	190.530	464.262	63
23 Mrt. 1918	20.822	—	108.980	543.478	78
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

1) Op de basis van ¹/₈ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	13 Maart 1920	20 Maart 1920
Aan schatkistpromessen..	f 587.560.000,—	f 584.660.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	„ 145.000.000,—	„ 131.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 71.121.000,—	„ 71.121.000,—
Aan zilverbons	„ 44.292.853,25	„ 44.518.972,25

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opsch. schulden
28 Febr. 1920.....	***	***	—	412.000
14 „ 1920.....	***	***	—	414.500
7 „ 1920.....	***	***	—	407.000
7 Febr. 1920.....	168.776	3.952	—	306.658
31 Jan. 1920.....	170.160	2.321	—	310.037
24 „ 1920.....	170.218	2.444	—	310.062
17 „ 1920.....	172.009	2.913	—	314.906
15 Febr. 1919.....	122.444	12.245	—	207.128
16 Febr. 1918.....	86.643	20.241	—	170.100
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	—	110.172

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
28 Febr. 1920	—	212.000	—	***	88.500	***
14 „ 1920	—	216.000	—	***	88.750	***
7 „ 1920	—	207.500	—	***	91.250	***
7 Febr. 1920	14.980	14.498	154.318	50.684	91.476	42
31 Jan. 1920	14.691	13.035	165.579	48.562	91.047	42
24 „ 1920	14.374	12.958	158.954	53.178	91.123	42
17 „ 1920	15.244	12.675	161.497	57.347	91.402	42
15 Febr. 1919	8.721	20.797	84.749	9.652	69.710	41
16 Febr. 1918	8.732	35.183	64.363	23.524	60.584	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.843 ²⁾	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van ¹/₈ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
7 Febr. 1920 ..	1.047	1.597	1.111	1.620	262
31 Jan. 1920 ..	1.046	1.544	1.205	1.618	237
24 " 1920 ..	1.046	1.594	1.228	1.612	333
17 " 1920 ..	1.044	1.610	1.234	1.618	353
8 Febr. 1919 ..	934	1.733 ²⁾	1.320	1.300	304
9 Febr. 1918 ..	609	1.250	923	1.094	505
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 277 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
17 Mrt. 1920	113.270	101.172	326.259	28.000	307.378
10 " 1920	115.989	102.887	328.190	28.500	309.204
4 " 1920	113.598	101.155	327.529	28.500	310.080
25 Febr. 1920	110.446	96.526	324.994	28.500	306.748
19 Mrt. 1919	83.415	72.208	324.195	28.500	304.612
20 Mrt. 1918	60.605	47.359	223.922	28.500	198.363
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkingsperc. ¹⁾
17 Mrt. '20	42.060	91.954	18.419	133.031	35.548	23,50
10 " '20	40.387	92.057	18.555	127.339	31.552	21,60
4 " '20	52.721	92.332	22.439	135.412	30.893	17,60
25 Febr. '20	85.153	90.705	17.322	172.825	32.369	17,02
19 Mrt. '19	56.650	80.845	27.212	121.835	29.657	19,90
20 Mrt. '18	56.986	99.230	35.373	134.381	31.696	18,67
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ²⁾ / ₁₀₀

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingsperc. ¹⁾
7 Mrt. '20	1.118.082	1.091.374	13.031.027	41.648.351	34
28 Febr. '20	1.116.556	1.091.341	12.829.318	41.033.767	34
22 " '20	1.114.596	1.090.995	12.325.976	39.520.197	34
15 " '20	1.112.597	1.090.853	12.080.172	38.778.663	34
7 Mrt. '19	2.265.297	2.244.324	6.018.523	24.247.989	34
7 Mrt. '18	2.524.471	2.408.028	1.325.750	11.324.104	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Mrt. 1920	40.254.480	13.352.693	***	***
28 Febr. 1920	38.934.844	12.142.253	25.635.100	12.793.600
22 " 1920	37.912.438	11.840.001	24.875.100	12.289.500
15 " 1920	37.888.283	11.955.623	24.855.400	12.944.400
7 Mrt. 1919	26.515.297	10.899.434	16.738.100	6.009.900
7 Mrt. 1918	13.065.445	6.591.141	7.982.700	1.313.600
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Cr. sald
7 Febr. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 " '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandsche goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
18 Mrt. '20	5.583.113	1.978.278	248.763	***	26.300.000
11 " '20	5.582.521	1.978.278	250.193	***	26.300.000
4 " '20	5.582.145	1.978.278	251.747	735.927	26.300.000
26 Febr. '20	5.581.576	1.978.278	251.477	690.692	25.800.000
20 Mrt. '19	5.540.016	1.978.308	314.197	747.716	21.350.000
21 Mrt. '18	5.372.264	2.037.108	255.768	1.152.531	13.700.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	1.670.418	579.376	1.584.361	38.160.008	3.384.788	110.412
1.675.306	584.012	1.579.630	38.464.823	3.152.396	42.847	
1.973.701	587.800	1.551.658	38.355.755	3.209.468	51.265	
1.849.053	591.500	1.549.408	37.888.660	3.231.928	45.447	
1.029.401	963.942	1.217.596	33.262.284	2.768.866	110.043	
1.039.775	1.107.275	1.139.889	24.824.969	2.740.615	55.184	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleening van buitenl. oorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. part.
18 Mrt. '20	356.566	84.955	480.000	618.162	4.900.500	1.567.744
11 " '20	356.148	84.955	480.000	588.377	4.950.550	1.629.898
4 " '20	355.263	84.955	480.000	543.807	4.940.949	1.580.891
26 Febr. '20	354.593	84.955	480.000	524.860	4.928.691	1.616.855

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenland		
6 Febr. '20	1.991.560	1.237.686	114.321	63.096	2.891.775
30 Jan. '20	2.012.656	1.233.655	114.321	61.277	2.850.944
23 " '20	2.026.650	1.247.482	117.322	61.246	2.844.227
16 " '20	2.043.878	1.255.176	120.323	60.403	2.849.879
7 Febr. '19	2.119.347	1.328.476	5.829	65.971	2.468.388
8 Febr. '18	1.754.668	858.219	52.500	58.426	1.261.219

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
6 Febr. '20	2.758.289	2.662.495	89.119	44,1	49,7
30 Jan. '20	2.735.670	2.739.624	87.892	44,5	50,5
23 " '20	2.729.247	2.840.476	87.589	44,8	51,0
16 " '20	2.675.740	2.935.913	87.529	45,1	51,5
7 Febr. '19	2.111.969	2.446.127	81.211	53,5	65,6
8 Febr. '18	805.826	1.787.817	72.829	68,0	—

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
30 Jan. '20	804	15.844.351	1.406.496	14.257.745	2.471.569
23 " '20	803	15.865.356	1.424.709	14.356.111	2.477.405
16 " '20	802	15.825.543	1.472.755	14.600.225	2.440.665
9 " '20	798	15.819.208	1.403.010	14.467.547	2.318.852
31 Jan. '19	771	13.830.442	1.307.421	12.256.613	1.610.581
1 Feb. '18	675	11.523.584	1.203.956	10.896.831	1.359.956

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 22 Maart 1920.

Hoog zijn de golven van de politieke hartstochten gedurende de achter ons liggende dagen opgezweept en het mag een buitengewoon opmerkenwaardig verschijnsel worden genoemd, dat de internationale beurzen zoo uiterst weinig onder den invloed hiervan zijn gekomen. Weliswaar was er een zeer geringe aanleiding voor deze onbewogenheid te vinden in het gesloten blijven van de Duitse beurzen, zoodat geen conclusies gemaakt konden worden ten aanzien van den indruk, die in het fel bewogen land onzer Oostelijke burei uit de actueele voorvallen en de perspectieven voor de naaste toekomst werd gevormd, doch in de meeste gevallen hebben de groote internationale centra van geld- en effectenmarkt, wel een zoo geprononceerde meening omtrent de belangrijke wereldgebeurtenissen, dat ook zelfstandig een opinie kan worden gevormd. Deze opinie nu was, gezien de houding van de effectenmarkten over het algemeen, buitengewoon optimistisch. Alleen te Londen werd de atmosfeer eenigszins zwaar, doch dit lag uitsluitend aan de technische gesteldheid der eigen geldmarkt. Men vreesde nl. dat de Bank of England zou overgaan tot hernieuwde verhooging van het bank-disconto, omdat geld op de particuliere markt bijna het officieele disconto-peil had bereikt en omdat de vooruitzichten zoodanig zijn, dat binnen afzienbaren tijd tot belangrijke goud-exporten overgegaan zal moeten worden. Dit laatste voornamelijk in verband met de in uitzicht gestelde afbetaling in contanten van de Anglo-French Loan en ter handhaving van het niveau van het Pond Sterling. Toen echter bleek, dat de omstandigheden nog niet zoo dringend waren, dat de Bank of England reeds thans tot disconto-verhoging zou moeten overgaan, wijzigde zich de tendens en sloot ook de markt te Londen in een zeer opgewekte houding. Vooral ten aanzien van petroleumwaarden was dit goed merkbaar; zonder twijfel heeft de aankondiging van de „Côte Européenne“, dat de Koninklijke Petroleum Maatschappij binnenkort zal overgaan tot het uitkeeren van een bonus een stimulerenden invloed uitgeoefend, niet slechts op het betrokken fonds, doch op de gansche afdeling.

Vanuit Parijs zijn geen bijzondere berichten tot ons gekomen. Ook daar ter plaatse echter bevond zich de petroleumafdeeling in het centrum der belangstelling en bij de internationale positie, die aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij thans innemen, is het niet te verwonderen, dat dit aandeel ook hier een zeer belangrijke plaats in het verkeer innam. Overigens werd de beurs slechts weinig geïnteresserd door de teleurstellende ramingen omtrent de opbrengst van de nieuwe Fransche leening, welke volgens de nieuwste taxaties nauwelijks de helft zou bedragen van de schatting, die oorspronkelijk door Minister Klotz te dezen aanzien was opgesteld.

Te New York is een bepaald optimistische tendens overheerschend gebleven. In de eerste plaats heeft de toestand van de geldmarkt hiertoe medegewerkt. Hoewel de Amerikaansche valuta ten aanzien van alle Europeesche betaalmiddelen een belangrijk agio doet, heeft de financiële leiding aan den anderen kant alle moeite het niveau ten aanzien van Zuid-Amerika, Mexico, Japan en China op voldoende hoogte te houden. Zeer belangrijke goud-onttrekkingen zijn hiervan het gevolg, die haar invloed op den toestand van de geldmarkt natuurlijk niet hebben gemist. Nu in het vooruitzicht is gesteld, dat vanuit Engeland verdere belangrijke goud-importen zijn te verwachten, spreekt het vanzelf, dat de naaste toekomst wat minder donker wordt beschouwd.

Ook de algemeene handelstoestand werkt er toe mede een optimistischen kijk op de komende dingen in het leven te houden. Toch gaan hier en daar reeds stemmen op, die de aandacht vestigen op de ongezonde ontwikkeling, die de Amerikaansche industrie en handel doormaakt. In een rede, te Springfield uitgesproken, heeft b.v. de Voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, de heer Gillett, gewezen op de ongezonde verhouding, die de Amerikaansche handelsbalans op het oogenblik aantoon. Een geweldig uitvoersurplus naar de zijde van Europa, een importoverschot ten aanzien van de Oostelijk van de Vereenigde Staten gelegen Rijken en der Zuid-Amerikaansche Republieken. Dientengevolge is ook de levensstandaard in de Unie, die tóch zelf niet van de oorlogslasten in zoo betekenende mate heeft geleden, geweldig gestegen. Volgens de index-cijfers van Bradstreet bedraagt deze stijging sedert Augustus 1914 niet minder dan 139 pCt.

Inmiddels echter wordt alleen het oog gericht op de ontegenzeggelijk voor het oogenblik uitstekende verhoudingen in de industriele- en handelswereld. Ten aanzien van de

kleinere spoorwegondernemingen bestaat nog steeds de verwachting, dat zij zullen profiteren van de nieuwste regeling. Ook omtrent de Marinetrust koestert men de hoop, dat het vrij laten ten aanzien van de vrachtenbepaling zeer veel grootere inkomsten ten gevolge zal moeten hebben. Het slot van Wallstreet kwam dan ook in opgewekte houding, waartoe ook de gunstige stand van de wisselkoersen niet weinig heeft medegewerkt.

Te onzent heeft de markt als geheel een vrij vast verloop gehad. De *staatsfondsenmarkt* echter heeft slechts uiterst geringe variaties te aanschouwen gegeven. Enkelé onzer inheemsche soorten waren fractioneel beter in prijs, doch hiertegenover kon een reactie in andere soorten worden geconstateerd. De omzetten waren bovendien niet van groote beteekenis.

Wat de buitenlandsche staatsfondsen betreft, zijn Russische waarden weder zoo goed als geheel op den achtergrond gedrongen, nu de berichten uit het vroegere Tsarenrijk geen nieuwe gezichtspunten hebben geopend. Buiten den officieelen handel echter vonden vrij groote omzetten plaats in Chineesche en enkele Zuid-Amerikaansche schuldsoorten.

	16 Mrt.	19 Mrt.	22 Mrt.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	85 ¹ / ₁₆	86	85 ¹ / ₁₆	
4 ¹ / ₂ % „ „ „ 1916	82 ⁷ / ₈	83 ¹ / ₁₀	83 ¹ / ₄	+ ³ / ₈
4 % „ „ „ 1916	72 ¹ / ₁₀	72 ¹³ / ₁₆	72 ¹ / ₄	- ⁷ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	61 ¹ / ₈	62 ³ / ₈	62 ³ / ₈	+ ¹ / ₂
3 % „ „ „	53 ¹ / ₈	54 ⁷ / ₈	53 ¹ / ₈	
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	45 ¹ / ₂	47 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	+ 1
5 % Oost-Indië 1915	88 ³ / ₄	89 ¹ / ₂	90	+ ¹ / ₄
4 % Hongarije Goud	9	9 ¹¹ / ₁₆	9 ¹¹ / ₁₆	+ ¹¹ / ₁₆
4 % Oostenr. Kronenrente	7 ³ / ₈	7 ³ / ₈	7 ¹ / ₁₆	- ⁵ / ₁₆
5 % Rusland 1906	16 ⁷ / ₈	16	15	- ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % Iwangorod Dombr. . . .	15 ⁷ / ₈	15 ⁷ / ₈	15 ⁷ / ₈	
4 % Rusland Cons. 1880	12 ¹ / ₁₀	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₄	+ ³ / ₁₀
4 % Rusl. bij Hope & Co.	14 ¹ / ₁₀	15	14	- ¹ / ₁₀
4 % Servië 1895	17 ¹ / ₈	17 ¹ / ₂	18	+ ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	51 ³ / ₈	49	52 ³ / ₈	+ 1
4 % Japan 1899	54	54	54	
4 % Argentinië Buitenl. . . .	44	44	44	
5 % Brazilië 1895	53 ⁷ / ₈	49	49	- ⁴ / ₈
5 % „ 1913	54	51	—	

Van de locale afdelingen heeft voornamelijk de suikermarkt de aandacht getrokken door een gedeceerd vast verloop. Aan de spits stonden wel de acties der Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden, die door groote aankopen, voornamelijk van de zijde van het publiek, een aanmerkelijke koersverbetering te aanschouwen hebben gegeven. De gewone aandelen der betrokken maatschappij waren ook wél gezocht, doch bleven toch verre bij de winstbewijzen ten achter.

Naast de hier genoemde soorten werden aandelen Handelsvereniging „Amsterdam“ uit de markt genomen, hoewel de variaties hier zeer veel beperkter bleven.

De overige Cultuurmarkten waren eerder lusteloos van toon. Toch was de tendens het tegendeel van ongeïnteresserd te noemen; alleen tegen het slot trad voor sommige fondsen een kleine reactie in. De lusteloosheid werd dan ook veeleer gekenmerkt door den geringen handel, die b.v. in *rubber- en tabakswaarden* plaats vond. Na de jongste emissie van de Rubber Cultuur Maatschappij „Amsterdam“ bevond zich dit fonds niet meer zoo sterk in het centrum der belangstelling; het voordeelig verschil is in vergelijking met de vorige week dan ook slechts minimaal te noemen. Beter was echter de stemming voor de gewoonlijk minder courant verhandeld wordende rubberwaarden, als Oost-Java Rubber, die op gunstige dividend-verwachtingen uit de markt genomen werden.

Voor *tabakswaarden* bestond vrij goede vraag, ondanks den geringen omvang van den handel. In de eerste plaats waren de „zwaardere“ soorten gezocht, waardoor het te verklaren is, dat met name aandelen Deli Maatschappij en Senembah koersverheffingen van eenige beteekenis te aanschouwen konden geven. Eén en ander werd in verband gebracht met de gunstige vooruitzichten, welke ten aanzien van de in het voorjaar verwachte veilingen worden geconstateerd.

Voor binnenlandsche *industriele* fondsen verflauwde de interesse, met uitzondering van aandelen Philips' Gloeilampenfabriek, die opnieuw een avance konden behalen. Daarentegen waren aandelen van Berkel's Patent, Insulindolie, enz. alle tot eenigszins lagere prijs aangeboden. *Bankaandelen* bleven vrijwel op één hoogte; de variaties waren hier van zeer geringe beteekenis.

Ook de rubriek der *Handelsondernemingen* gaf niet veel wijziging te aanschouwen. Voor aandelen Compania

Mercantil Argentina bleef op het verhoogde peil nog aanmerkelijke belangstelling bestaan, hoewel de hoogst bereikte prijs niet behouden kon blijven. Daarentegen waren de overige soorten uit deze rubriek eerder iets lager ter markt.

De *petroleumafdeeling* werd voornamelijk geïnflueneerd door het bericht uit de Côte Européenne, dat de Koninklijke Petroleum Maatschappij zou overgaan tot het uitkeeren van een aanzienlijke bonus. Internationaal heeft dit bericht een sterk stimulerende werking voor het betrokken fonds uitgeoefend, zoodat ook te onzent de koers aanmerkelijk heeft kunnen monteeren. Hand aan hand hiermede ging een koersverheffing voor aandelen Geconsolideerde Hollandische Petroleum, hoewel hier veeleer sprake is geweest van een omvangrijke speculatie, waardoor de stijging zich dan ook niet heeft kunnen handhaven, toen het algemeen beursaspect tegen het slot iets minder geanimeerd werd.

	16 Mrt.	19 Mrt.	22 Mrt.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	186	186 1/2	186 1/2	+ 1/2
Ned.Handel-Mij.cert.v.aand.	219	220 3/8	218	- 1
Rotterd. Bankvereniging	140	140	139 3/8	- 3/8
Amst. Superfosfaatfabriek	136	133 1/4	133 1/4	- 2 3/4
Van Berkel's Patent	128 1/2	128	127	- 1 1/2
Insulinde Oliefabriek	229	227 1/8	226	- 3
Jurgens' Ver. Fabr. pr.aand.	98	98	97 1/2	- 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	139 3/4	139 3/4	139 1/2	- 1/4
Philips' Gloeilampenfabriek	931	940 1/2	940 1/2	+ 9 1/2
R. S. Stokvis & Zonen	589	595	582	- 7
Vereenigde Blikfabrieken	128 1/2	129	129 1/2	+ 1
Compania Mercantil Argent.	285 1/2	283 1/2	280 1/4	- 5 1/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	287 3/4	290 3/4	284	- 3 3/4
Handelsver. Amsterdam	646 1/2	654 3/4	644 1/4	- 2 1/4
Holl. Transatl. Handelsver.	106	105	103	- 3
Linde Teves & Stokvis	187	190	189	+ 2
VanNierop & Co's Handel-Mij	188	189	189 1/4	+ 1 1/4
Tels & Co's Handel-Mij	147	145	147	0
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	236 1/2	244	238 1/2	+ 2
Kon. Petroleum-Mij.	831 1/4	845	858	+ 26 3/4
Orion Petroleum-Mij.	50	53	52 1/4	+ 2 1/4
Steava Romana Petr.-Mij.	106	111	114 3/4	+ 8 3/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	215	218 1/4	215 1/2	+ 1 1/2
Nederl.-Rubber-Mij.	114 1/2	114 1/2	112	- 2 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	351	358 1/2	360	+ 9
Deli-Maatschappij	423	440	436	+ 13
Medan-Tabak-Maatschappij	220	217	229 1/2	+ 9 1/2
Senembah-Maatschappij	405	430	426	+ 21

De *Scheepvaartafdeeling* bleef als geheel vast, doch zonder groote fluctuaties. Men heeft zich nog steeds niet kunnen losmaken van de overtuiging, dat binnen afzienbaren tijd in het havenconflict een oplossing zal worden gevonden, hoewel de stand der staking en de mentaliteit van beide partijen hiertoe geen directe aanleiding heeft gegeven. Het

gevolg is echter geweest, dat slechts sporadisch een afbrokkeling van het koerspeil te constateeren is geweest.

	16 Mrt.	19 Mrt.	22 Mrt.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	466 1/2	479 1/2	469	+ 2 1/2
" " " gem.eig.	457 1/2	469 3/4	460 1/2	+ 3
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	260	260	259	- 1
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	168 1/4	168 1/4	168 1/4	0
Hollandsche Stoomboot-Mij.	238 1/2	238 3/4	238 1/4	- 1/4
Java-China-Japan-Lijn	317 1/2	322 1/4	319 1/2	+ 2
Kon. Hollandsche Lloyd	175	188	183 1/2	+ 8 1/2
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	231 1/2	237 1/2	231 3/4	+ 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.	235 1/2	241	234	- 1 1/2
Maatschappij Zeevaart	330	330	330	0
Nederl. Scheepvaart-Unie	281	285 1/4	280 1/4	- 3/4
Nievelt Goudriaan	561	560	557	- 4
Rotterdamsche Lloyd	293 3/4	296 3/8	294 1/4	+ 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	329	331	331	+ 2
" " „Nederland”	344	347 3/4	345 1/2	+ 1 1/2
" " „Noordzee”	128 1/8	130 1/2	130 3/4	+ 2 3/8
" " „Oostzee”	327 3/4	337 1/2	336 3/4	+ 9

De *Amerikaansche markt* te onzent was, het voorbeeld van Wallstreet volgend, uiterst vast gestemd. Ook de hooge notering voor den dollar in ons land heeft hiertoe medegewerkt. Speciale fondsen kwamen aan onze beurse niet op den voorgrond; de meeste handel heeft plaats gevonden in Steels en Marinewaarden; de interesse voor de lichtere spoorwegshares is eenigszins bekoeld.

	16 Mrt.	19 Mrt.	22 Mrt.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	150 1/2	155 3/8	156	+ 5 1/2
Anaconda Copper	131 1/2	135	135 1/2	+ 4
Un. States Steel Corp.	111 9/16	113 1/2	112 3/4	+ 1 3/16
Atchison Topeka	92 3/8	93	92 3/4	+ 1/8
Southern Pacific	110	110 1/8	110	0
Union Pacific	134	134	133	- 1
Int.Merc.Marine afgest.	40 5/8	42	43 7/8	+ 3 1/4
" " " " prefs.	158 1/2	160 3/8	166 1/2	+ 8

De *geldmarkt* bleef vrij ruim en zeer gelijkmatig; prolongatie noteerde circa 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.
GRANEN.

23 Maart 1920.

De politieke onlusten in Duitschland hebben weinig of geen invloed uitgeoefend op de graanprijzen. In den handel is men over het algemeen optimistisch gestemd en men neemt aan, dat de Centrale Rijken nog een groote hoeveelheid broodgraan noodig zullen hebben. De omstandigheden, dat er in Noord-Amerika een wetsontwerp is ingediend tot het verleenen van een groot credit aan Duitschland

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Maart	Mais Maart	Haver Mei	Tarwe April	Mais April	Lijnzaad April
20 Mrt. '20	226	158 7/8	86 1/2	18,—	8,65	30,10
13 „ '20	226	152 1/4	83	17,05	8,—	29,40
20 Mrt. '19	226	153 1/2	65	10,85	4,85	19,70
20 Mrt. '18	220	127 3/8	85 3/8	12,80	6,55 3)	22,55
20 Mrt. '17	186 3/4 3)	112 1/8 3)	58 7/8	14,80	9,65 3)	21,60
20 Juli '14	82 4)	56 3/8 4)	36 1/2 4)	9,40 3)	5,38 2)	13,70 2)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	22 Maart 1920	15 Maart 1920	22 Maart 1919
Tarwe	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) 1)	515,—	—	—
Mais (La Plata) 2)	390,—	380,—	—
Gerst (48 lb. feeding) 3)	425,—	425,—	—
Haver (38 lb. white cl.) 4)	22,—	22,—	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) 5)	235,—	235,—	—
Lijnzaad (La Plata) 6)	930,—	930,—	—

1) p. 2400 K.G. 2) p. 2100 K.G. 3) p. 2000 K.G. 4) per 100 K.G. 5) p. 1000 K.G. 6) p. 1960 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	15-20 Maart 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. ijdoak 1919	15-20 Maart 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. ijdoak 1919	1920	1919
Tarwe	1.888	76.071	127.931	ca. 3.000	23.717	5.970	99.788	133.901
Rogge	—	—	—	—	—	5.840	—	5.840
Boekweit	—	2.500	—	—	—	—	2.500	—
Mais	5.765	82.087	15.355	ca. 2.860	17.659	—	99.746	15.355
Gerst	—	2.814	18.883	—	—	—	2.814	18.883
Haver	1.732	12.744	76.490	—	—	—	12.744	76.490
Lijnzaad	103	5.918	—	—	4.748	—	11.391	—
Lijnkoek	—	20.523	—	—	1.406	—	21.929	—
Tarwemeel	—	5.779	99.784	—	—	7.429	5.779	107.213
Andere meelsoorten	—	3.198	88.306	—	100	306	3.298	88.612

voor den inkoop van levensmiddelen en grondstoffen, mits daartegen voldoende waarborgen te krijgen zouden zijn, heeft een willige stemming veroorzaakt. Zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika zijn de prijzen van tarwe en maïs verder gestegen. Hierbij komt, dat de berichten omtrent wintertarwe in de Vereenigde Staten niet bijzonder goed zijn. Uit Argentinië bereiken ons nog slechts gunstige berichten. Niettegenstaande de arbeidersmoeilijkheden vinden tamelijk groote verschepingen plaats en ofschoon algemeen geklaagd wordt over het gebrek aan spoorwegmateriaal om den oogst naar de havens te vervoeren is het merkwaardig, dat de voorraden in de havens van tarwe, maïs en lijnzaad gestegen zijn.

Ofschoon het weer in Europa over het algemeen gunstig geweest is, verwacht men toch in de meeste landen geen bijzonder groote met tarwe bezaaide oppervlakte. Vooral in Engeland vrees men voor een tamelijke vermindering, aangezien de garanties, die de Regeering heeft willen verleenen, veel te laat zijn gekomen om het aan de boeren nog mogelijk te maken verandering in hun plan van uitzaai te brengen.

Bijna geen enkele maïsmarkt in Europa heeft de laatste verhooging in Argentinië kunnen volgen en slechts weinig zaken kwamen diensgevolge tot stand. Toch zijn de verschepingen tamelijk ruim geweest. Ongetwijfeld is een gedeelte bestemd voor de Engelsche Regeering, terwijl bovendien ook vroeger door andere landen gekochte maïs verscheept wordt.

In lijnzaad toonde Indië meer neiging tot verkoopen en als gevolg daarvan trokken de Engelsche koopers zich geheel terug voor Plata-lijnzaad. Een oogenblik scheen de markt in Argentinië zich daaraan te storen, doch de laatste bekende noteeringen zijn wederom de hoogste van de week. Ook in dit artikel zijn exporzaken niet mogelijk, daar Argentinië zich steeds boven Europeesche en meestal ook boven Noord-Amerikaansche pariteit verheft. De verschepingen vinden grotendeels plaats naar Noord-Amerika en waren in de afgelopen week wederom iets ruimer.

Nederland. Aangezien de staking voortduurt is van een regelmatig handel nog steeds geen sprake. Duitsland blijft belangstelling tonen voor rogge en verschillende zaken kwamen tot stand. In maïs gaat zoo goed als niets om. Ook van Antwerpen wordt weinig aangeboden en de prijzen zijn aldaar aanmerkelijk gestegen. De te Rotterdam en Amsterdam niet afleverbare partijen werden tot iets hogere prijzen verhandeld. In de termijnmarkt van maïs ging dagelijks een en ander om, doch de staking werkt ook op deze markt belemmerend. Lijnzaad was bijna geheel nominaal. Zelfs op de meest vaste markten van lijnolie bestond er geen marge voor den olieslager, alhoewel lijnkoeken vaster gestemd waren.

In dit laatste artikel is het aanbod van het binnenland sterk verminderd. Daarentegen kwam de Regeering aan de markt met een lichter te Streefkerk, terwijl bovendien door het zachte weer de vraag verminderde.

SUIKER.

De staking in het transportbedrijf o.a. werkte nog steeds belemmerd op den suikerhandel hier te lande. Eenige kleine partijtjes in pakhuis liggende witte Javasuiker werden verkocht tot f 84 per 100 K.G.

In West- en Zuid-Duitsland heeft de Regeeringsverklaring, dat voor het volgende jaar de suikerprijs (thans Mk. 150 per 50 K.G.) verhoogd zal worden, tengevolge gehad, dat vele kleinere grondbezitters zich bereid verklaarden den bietenbouw uit te breiden. Het valt echter volgens F. O. Licht te betwijfelen, of dit van invloed zal zijn op den algemeenen toestand, die nog te zeer beheerscht wordt door het gebrek aan arbeiders, kolen en mest.

De zichtbare voorraden en stoomende ladingen zijn volgens F. O. Licht:

	1920.	1919	1918	
Duitsland 1 Sept. ¹⁾	217.798	290.278	322.991	tons
Oostenrijk 1 " ¹⁾	230.000*	200.000*	250.000*	"
Frankrijk 1 " ¹⁾	7.891	10.416	26.680	"
België 1 " ¹⁾	28.000	42.000	51.000	"
Nederland 1 Febr.	82.815	81.978	136.333	"
Engeland 1 "	314.720	386.855	186.671	"
Totaal Europa	881.224	1.011.527	973.675	tons
V. S. v. N. A. 11 Febr. ...	50.635	51.319	26.640	"
Cubahavens 9 " ..	268.994	302.086	429.377	"

Totaal 1.200.853 1.364.932 1.429.692 tons
¹⁾ 1918/17. * Raming.

Naar verluidt is de Deensche Regeering van plan de gezamenlijke suikerfabrieken daar te lande aan te koopen

voor 22½ miljoen Kr. en zich aldus het monopolie op de suikerindustrie te verzekeren.

Zwitserland importeerde in 1919 13.000 tons suiker (waarvan het grootste gedeelte Javasuiker) tegen ruim 31.000 tons in 1918. De rantsoeneering wordt vanaf 25 Mei a.s. opgeheven.

In Engeland wordt witte Javasuiker spot met Sh. 116/- tot 118/- genoteerd; prompte verscheping met Sh. 86/6 en Juli/Aug. met Sh. 66/- f.o.b.

Op Java was de markt de afgelopen week wat flauwer, doordat de tweede hand tot iets lagere prijs verkocht. In zekere kringen vrees men voor eene staking onder het werkvolk tegen de a.s. campagne.

In Amerika liep de noteering voor Spot Centrifugals sterk op en sloot de afgelopen week op 12.54 c. Verkoop van Cubasuiker vonden plaats tot 10½ c. f.o.b.

De droogte op Cuba geeft aanleiding de taxatie voor den oogst te verlagen. Men gelooft niet dat 4¼ miljoen tons gehaald zullen worden.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per		Amer. Granulated c.f.		
			Juni	Juli/Aug.	Maart		April
19 Mrt. '20	f —	Sh. 74/-	Sh. 69/-	Sh. 68/-	Sh. 90/-	—	12,54
12 " '20	" —	72/-	—	67/-	90/-	—	11,29 ¹⁾
19 Mrt. '19	" —	64/9	—	—	—	—	7,28
19 Mrt. '18	" —	53/9	—	—	—	—	5,92
21 Juli '14	" 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	—	—	3,26

¹⁾ laten.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	22 Mrt. '20	15 Mrt. '20	8 Mrt. '20	22 Mrt. '19	22 Mrt. '18
New York voor Middling ..	42,00 c	41,00 c	40,90 c	28,50 c	34,90 c
New Orleans voor Middling	41,00 c	41,00 c	40,50 c	27,00 c	33,13 c
Liverpool voor Middling	29,69 d	29,04 d	29,94 d	16,19 d ¹⁾	24,62 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 19 Maart '20	Overeenkomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3518	2675	2887
" Atlant. Havens	2453	1554	2211
Uitvoer naar Gr. Britannië	2460	1513	1769
" " 't Vasteland.	2361	1587	1197
" " Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	19 Maart '20	21 Maart '19	22 Maart '18
Amerik. havens.....	5549	1301	1553
Binnenland.....	4813	1460	1214
New York	?	83	134
New Orleans	?	434	466
Liverpool	1038	498	460

¹⁾ 21 Maart 1919.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
 Manchester, d.d. 10 Maart 1920.

De vraag naar Amerikaansche katoen is niet heel groot, maar prijzen blijven vast, hoofdzakelijk, doordat men in het Zuiden niet vlot afgeeft. De verbetering van den Sterlingkoers zou lagere prijzen in Liverpool hebben moeten brengen, doch in Amerika hoopt men nu omgekeerd op een betere vraag. Egyptische katoen is weer lager en prijzen in Liverpool zijn sedert het begin van de maand 10 d. gedaald.

In de garenmarkt valt niet veel nieuws te melden en prijzen van Amerikaansche garens blijven stijgen in verband met de waarschijnlijke loonsverhoging terwijl voor binnenlandsch verbruik ook weer meer gedaan is. Kettinggarens en boomen zijn moeilijk te krijgen en inslaggen van No. 50 en hooger zijn ongeveer 3 d. per lb. gestegen, hetwelk ook het geval is met de betere soorten cops twist. De exporthandel bepaalt zich hoofdzakelijk tot Madras waarvoor verkoopen in 40er mule plaats hebben, terwijl Bombay zoo-

wel enkelé als getwijde garens koopt. Van het Vasteland komen weinig aanvragen binnen, hoofdzakelijk door de werkstaking in de Nederlandsche havens en men tracht zich nu in België te voorzien. Ook heeft men garens uit Duitschland gekregen, hoofdzakelijk in ruil voor ruwe katoen. Voor Scandinavië is nog iets gedaan in getwijde garens; voor Egyptische garens bestaat nog steeds vraag niëttegenstaande de zeer hooge prijzen, daar vërschillende fabrieken van speciale artikelen deze garens toch noodig hebben.

De doekmarkt is vrijwel onverandërd en prijzen blijven vast, hoewel er niet veel omgaat. Van Indië komen zeer weinig orders binnen en vërschillende fabrieken, die anders dhoothies fabricëeren maken nu gewone witte goederen. Voor lichte fancies is nog al vraag en voor enkele dezer soorten is zeer moeilijk levering te verkrijgen. Over het algemeen zouden zoowel koopers als verkoopers er prijs op stellen voorloopig nu wat minder te doen, daar men liever eerst wat van de oude orders ziet afwikkelen, alvorens nog meer nieuwe contracten aan te gaan.

3 Maart 10 Maart

3 Maart 10 Maart

Liverpoolnoteeringen (loco) T.T. op Indië 2/8 2/6³/₄
 F.G.F. Sakellaridis 85,50 82,50 T.T. op Hongkong 5/8 5/5
 G.F. No. 1 Oomra 18,85 18,35 T.T. op Shanghai 8/6 7/11

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
20 Mrt. 1920	417.000	11.225	3.369.000	¹⁾	17 ⁵ / ₁₆
13 „ 1920	452.000	11.175	3.469.000	15.500	17 ²⁵ / ₃₂
6 „ 1920	419.000	11.300	3.717.000	15.500	18 ¹ / ₃₂
20 Mrt. 1919	640.000	11.175	3.770.000	13.100	13 ¹¹ / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
20 Mrt. 1920....	10.000	1.879.000	53.000	3.622.000
20 Mrt. 1919....	34.000	1.271.000	113.000	5.848.000

¹⁾ Niet genoteerd.**RUBBER.**

De rubbermarkt te Londen was in de afgelopen week flauw en gedrukt. De teruggang in prijzen was vrij belangrijk. Er heerschte een gedrukte stemming met veel aanbod, waartegenover nauwelijks eenige vraag merkbaar was. Ofschoon de voorraden kleiner zijn, dan voor enkele maanden, waaruit blijkt, dat alle aanvoeren grif opgenomen werden, valt bij het product een belangrijke prijsdaling te constateren hetgeen echter voornamelijk aan koersfluctuaties toe te schrijven is.

De noteeringen luiden:

einde vorige week

Prima Crêpe loco	2/4	2/6 ¹ / ₄
Smoked Sheets loco	2/4 ¹ / ₂	2/6 ³ / ₄
Prima Crêpe April/Juni	2/5 ¹ / ₂	2/7
„ „ Juli/December..	2/6 ³ / ₄	2/8
Hard cure fine Para	2/4 ¹ / ₄	2/5

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De telegrammen van La Plata deelen een onverwachte vastheid in de markt mede; naar de Vereenigde Staten werden verkocht 8000 Swift La Plata Cold Storage en 14.000 Anglo-South American Frig. ossen resp. tegen 87 en 88 pesos goud, hetgeen een pariteit van 27¹/₄ d. c.i.f. Liverpool inscheppingsgewicht maakt. Deze verkoop heeft de stemming opnieuw vaster gemaakt. Noord-Amerika was deze week over de geheele lijn vaster en grootere zaken werden afgedaan.

Op onze markt kwamen enkele afdoeningen tot stand.

Op de inlandsche huidenmarkt heerschte meer vraag met vaste prijzen. Hoogere prijzen werden evenwel niet uit-

gelegd. De onzekere toestand in Duitschland belemmert het afsluiten van grootere zaken.

Java-markt: in Amsterdam kwamen groote partijen buffels tot afdoening, in Rotterdam niets.

Looistoffen: Prijzen blijven vast en in het voordeel van verkoopers.

20 Maart 1920.

COPRA.

De markt was de eerste helft der vorige week eerder flauwer, doch sluit in betere stemming; de omzet blijft gering.

De noteeringen zijn thans:

Java f.m.s., loco	f 65 ¹ / ₂
Mixed, loco	„ 63 ¹ / ₂
Java f.m.s., Maart/Mei aflading, ..	„ 66 ³ / ₄
Mixed, „ „ ..	„ 64 ¹ / ₂

VERKEERSWEZEN.**SCHEEPVAART.****GRAAN.**

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
15/20 Maart 1920	—	—	—	²⁾ 8/6	185/-	²⁾ 112/6
8/13 „ 1920	—	—	—	²⁾ 8/6	185/-	²⁾ 112/6
17/22 Maart 1919	—	—	f 22/-	15/-	f 125,-	115/-
18/23 Maart 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₄	1/11 ¹ / ₄	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rioier	Rotterdam	Gothenburg
15/20 Mrt. 1920	45/-	62/6	—	38/9	—	—
8/13 „ 1920	55/-	70/-	75/-	—	—	Kr.50
17/22 Mrt. 1919	27/-	47/6	47/6	50/-	f 10,-	Kr.50
18/23 Mrt. 1918	69/-	101/3	—	120/-	„ 45,-	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	15/20 Maart 1920	115/-	—	—
8/13 „ 1920	120/-	170/-	—	—
17/22 Maart 1919	—	—	—	—
18/23 Maart 1918	275/-	500/-	—	185/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
 Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 15 tot 22 Maart 1920.

Ook in de afgelopen week werden, gezien het feit, dat de transportarbeidersstaking nog steeds voortduurt, weinig schepen gecharterd. Voor de enkele schepen, die nog werden aangenomen, werd een daghuur betaald van 5 tot 6 cents per ton, terwijl het sleeploon het 110 tot 120-cents-tarief bedroeg.

Om in Antwerpen te gaan laden, waarvoor trouwens niet veel schepen noodig waren, werd een huur van 6 tot 7 cents per ton per dag beaald.

Tengevolge van de troebelen in Duitschland stond de bevrachting in de Ruhrhavens geheel stil en was er zoo goed als niets te sleepen. Het sleeploon werd genoteerd met Mk. 22,- tot Mk. 25,- per ton.

'Cauber Pegel wees einde der week een waterstand van Meter 2,54 aan.